

NR. 2 — 2026

RANDABERG, RENNESØY, KVITSØY OG FINNØY

Landsby

magasinet

160 år i tre

FEM GENERASJONER
PÅ KVITSØY

Dypere enn noen

VERDENSREKORDEN
TAR FORM UNDER
BOKNAFJORDEN

Ville smaker i kanten

KORT VEI TIL
SPISKAMMERET

KOPPEN GÅR

Janniche på jobb

KJØPTE BAKERI PÅ PIPPI-VIS

Innhold

NR. 2 — 2026

04

På vei mot bunnen
— og gjennom

08

Fra «Opp med et smell»
til «Fulle fem»

13

Når Byre er bedre enn alt

18

På en øy uten skog har
de bygget i tre i 160 år

26

Tor Bernhard har fortsatt
stø kurs på Bru

32

Fra første joggetur
til 500 løpevenner

38

Da Finnøy fikk tomatene
«te øynå»

40

Kjartan koker det ned
til det nære

44

Neste stopp: fellesskap

50

Koppen går

53

Hytta vi nesten nådde

62

Radon er usynlig
— men det er mulig
å gjøre noe med

64

Hun har sagt ja
til livet — og gitt
livsgleden videre

72

Høstens kulturprogram
på Randaberg

74

Smaken av Hebnes

80

Når lyset treffer Kvitsøy

86

Istidskjempen på Finnøy

88

Quiz, kryssord & sudoku

Fire steder

– uendelig mange historier

REDAKSJON

Per Thime, Elisabeth Straumøy,
Karen Auestad Moen, Nathalie Wiberg Sande
og Reidun Irene Bjordal

REDAKTØR

Per Thime • per@impressmedia.no

DESIGN

Impress Publisering

FORSIDEFOTO

Sondre Vestheim

ANNONSER

Landsbyforeningen, ved
Nathalie Wiberg Sande og Svein G. Sørnes
E-post: nathalie@landsbyforeningen.no
og svein@landsbyforeningen.no

FOTO ANNONSER

Bjørn Tagliano

UTGIVER

Impress Media • Utgitt i Randaberg,
Rennesøy, Finnøy og Kvitsøy.
ISSN: 3084-2743 • Trykk: Kai Hansen AS

OPPLAG

4000

Landsbymagasinet skal ut på tur. Fra nå av skal vi ikke bare fortelle historier fra Randaberg, men også fra Kvitsøy, Finnøy og Rennesøy. Fire steder med sterk identitet — og et nærmest uuttømmelig lager av gode fortellinger.

Det første nummeret blir delt ut gratis. Slik kan vi presentere bladet i de tre nye områdene. Vi vil at folk skal få det i hendene, bli i det og se hva vi ønsker å skape. Deretter går Landsbymagasinet over til løssalg, med fire utgaver i året til 69 kroner.

Hvorfor kan ikke bladet fortsette å være gratis? Det ærlige svaret er at god, lokal journalistikk koster. Reiser, intervjuer, bilder, tekst, utforming, trykking og distribusjon må betales. Skal magasinet ha kvalitet og nærhet, må det ha et økonomisk grunnlag.

Vi skal ikke jage nyhetene, men finne historiene som fortsatt er gode neste måned — og kanskje om flere år. Menneskene, ildsjelene, hjemmene og tradisjonene som gjør hvert sted til noe eget.

Randaberg skal ha en tydelig plass. Vi deler ikke en liten kake i fire; vi baker en større.

Tips oss. Bak hver dør, langs hver vei og ute på hver øy finnes det en historie. Nå skal vi ut og finne den.

Per Thime
Redaktør

På vei mot bunnen – og gjennom

Rogfast er mer enn halvveis gjennom fjellet. Likevel gjenstår over halvparten av kostnadene – og noen av de mest krevende arbeidene. Prosjektsjef Kjell Håvard Belsvik har tro på åpning sommeren 2033.

TEKST: PER THIME

← Det er ikke «bare» én tunnel, for Rogfast skal være i to løp fra Harestad og mot Bokn. I tillegg kommer strekningen opp mot Kvitsøy. Foto: Øyvind Ellingsen, Statens vegvesen.

➤ Rogfast skal etter planen åpnes i 2033, og før det er det selvsagt mye som gjenstår. Foto: Øyvind Ellingsen, Statens vegvesen.

Hvor ligger egentlig hjertet i Rogfast? I den dypeste pumpesumpen? Ved de enorme ventilasjonssjaktene under Kvitsøy? Prosjektsjef Kjell Håvard Belsvik lar spørsmålet henge litt.

— Uansett har tunnelen sin egen rytme. Den både ser, hører og lukter deg når du kjører gjennom.

Over Boknafjorden går ferjene fremdeles. Langt under sjøen arbeides det samtidig fra Randaberg,

Bokn og Kvitsøy. Meter for meter vokser de to tunneløpene fram mot dagen da arbeidslagene skal møtes inne i fjellet.

MER ENN HALVVEIS

Rogfast skal bli verdens lengste og dypeste undersjøiske veitunnel. Hovedtunnelen blir 26,7 kilometer lang, med to separate løp mellom Randaberg og Bokn. I tillegg bygges en 3,5 kilometer lang tunnelarm til Kvitsøy.

Nå er 57,5 prosent av hovedløpene drevet. Mange tverrforbindelser og fjellhaller er også ferdig sprengt, og enkelte er delvis innredet.

Men halvveis gjennom fjellet betyr ikke at hele prosjektet er halvveis ferdig. — Vi har fortsatt mer enn 50 prosent av kostnadene igjen før tunnelen står ferdig. De store elektrokontraktene kommer i 2026, 2027 og 2028, og det endelige kostnadsbildet blir ikke klart før kontraktene er tildelt, sier Belsvik.

KLOKKEN TIKKER

Drivehastigheten er nå den kritiske faktoren i alle de tre store tunnelkontraktene. Gjennomslaget mellom Bokn og Kvitsøy er planlagt i 2028. Året etter skal tunnelarbeiderne fra Randaberg og Kvitsøy møtes. — Vi ligger på planen, men slik det ser ut nå, har vi ingen tidsreserve i drivekontraktene. Vi har noe slakk når det gjelder elektro og automasjon.

Den første og største elektro-kontrakten, E07, er ute i konkurranse og skal etter planen tildeles i fjerde kvartal 2026. Arbeidet er avhengig av at lange nok strekninger er ferdige og tilgjengelige. — Vi har tro på åpning sommeren 2033. Men milepælene må nås innenfor de marginene vi har.

388 ELLER 392 METER?

Rogfast omtales ofte som en tunnel som går 392 meter under havoverflaten. Det tallet trenger en forklaring.

— Veibanens laveste punkt ligger 388 meter under havet. Bunnen av pumpesumpen ligger litt lavere, på 392 meter. Derfor brukes begge tallene.

Det er nær det dypeste området at noen av de mest krevende svakhets-sonene kan ligge. Ingen har vært der tidligere, og fjellet kan fortsatt overraske. — Det kan gå helt fint. Vanskelige svakhetssoner kan gi forsinkelser og økte

kostnader, men det er god kompetanse både i Statens vegvesen og hos entreprenørene.

På Bokn-siden har vanninntrengningen enkelte steder vært rundt tre ganger større enn ønsket. Polyuretan brukes for å tette fjellet. Målet er å komme ned mot ti liter vann i minuttet per 100 meter tunnel.

— Situasjonen er ikke veldig alvorlig, men tiltakene koster penger. Det er slike uventede hendelser usikkerhets-avsetningene skal brukes til.

TUNNELENS LUNGER

Under Kvitsøy bygges et toplanskryss med to rundkjøringer og ramper opp til øya. Her ligger også de to ventilasjonssjaktene, mer enn 200 meter dype og rundt ni meter i diameter.

Sjaktene er sprengt ferdig og skal bli Rogfasts lunger. Den ene fører brukt luft ut, mens den andre tilfører

Endringer treffer mennesker forskjellig. Jeg håper de fleste vil tilpasse seg og se mulighetene.

KJELL HÅVARD BELSVIK

frisk luft. Når sprengningsarbeidet er over, gjenstår flere år med tekniske installasjoner og testing. Planen er å starte testingen for sikkerhetsgodkjenning i januar 2032.

Strømforsyning, pumper, ventilasjon, kameraer og kommunikasjon skal prøves både hver for seg og samlet. Systemene må håndtere blant annet strømbrydd, pumpestans, røyk, stansede kjøretøy, gjenstander i veibanen og mennesker til fots i tunnelen.

Nødetatene og driftspersonellet skal også trenes før Vegdirektoratet avgjør om tunnelen kan åpnes. — Vi håper det blir god stemning når flagget heises og snoren klippes. Kanskje det til og med blir arrangert et Rogfast-maraton rett før åpningen, sier Belsvik.

TRYGGHET I TO LØP

En alvorlig hendelse nesten 400 meter under havet vil være krevende. Derfor får Rogfast to parallelle tunnelløp med tverrforbindelser.

— Det gir trygghet ved evakuering. Folk kan komme seg over i nabotunnelen og bli fraktet ut derfra. Vi får full kamera-overvåking, og trekken kan styres nøye ved røykutvikling.

Belsvik understreker en viktig forskjell: — Selve tunnelen brenner ikke. Men det kan brenne i et kjøretøy inne i tunnelen.

Ved 90 kilometer i timen vil det ta under 20 minutter å kjøre gjennom Rogfast.

FRA 1980-TALLSIDÉ TIL MILLIARDPROSJEKT

Ideen om en ferjefri forbindelse over Boknafjorden kom allerede på 1980-tallet. Stortinget vedtok utbyggingen i 2017, og den første salven gikk i Arsvågen i januar 2018.

I 2019 ble prosjektet bremsset da tilbudene ble langt dyrere enn forventet. Etter en ny gjennomgang vedtok Stortinget en revidert plan i 2020.

Forventet sluttkostnad ligger nå mellom 28 og 29 milliarder 2026-kroner. Størrelsen på prosjektereserven er ikke offentlig. Bomtaksten er heller ikke fastsatt, men dagens forutsetning er rundt 20 års innkreving.

Når tunnelen åpner, skal den korte inn reisetiden mellom Stavanger og Bergen med rundt 40 minutter.

EN NY HVERDAG

For Kvitsøy og Bokn vil Rogfast endre hverdagen. Stavanger, Haugesund og arbeidsmarkedene på begge sider av Boknafjorden kommer nærmere. — Det åpner muligheter for å bo og arbeide mer fleksibelt. Kollektivtilbudet blir bedre, og jeg tror både Kvitsøy og Bokn vil få flere innbyggere, særlig når bompengerperioden er over.

Men noe forsvinner også.

— Kvitsøy mister gratisferjen. Endringer treffer mennesker forskjellig. Jeg håper de fleste vil tilpasse seg og se mulighetene.

Når Belsvik blir spurt hvilket tall som gjør ham mest stolt, velger han verken lengden, dybden eller milliardene. — Det er de 65 flotte kollegene som loser prosjektet trygt mot åpningsåret. Det finnes ikke maken!

Og hvem bør sitte i passasjerstetet når han kjører den første ordinære turen gjennom Rogfast?

— Det måtte vært de to som tok det første spadestikket på Kvitsøy. Hvis de da ikke sitter i bilen foran sammen med kongen, statsministeren og samferdselsministeren.

Da vil en idé fra 1980-tallet endelig ha blitt vei — 388 meter under havet.

↑ Prosjektleder Kjell Håvard Belsvik, Statens vegvesen, på plass i Mekjarvik. Foto: Per Thime

← Det arbeides fra flere områder når det kommer til å ferdigstille Rogfast. Her fra Kvitsøy. Foto: Øyvind Ellingsen, Statens vegvesen.

I fem år har Randaberg Bygdarevy satt bygda på spissen med sang, dans, varme og lokale skråblikk. Nå gjør de glade amatørerne seg klare til jubileumsforestillingen «Fulle fem!» – med litt ekstra show i ermet.

TEKST OG FOTO: PER THIME

Fra «Opp med et smell» til «Fulle fem»

Midt i august er det ennå noen måneder til sceneteppet går opp på Randaberg kulturscene. Likevel er revymaskineriet allerede i godt driv. Tekster skal skrives, sanger skal sitte og dansetrinn skal helst gå i samme retning. Rundt bordet sitter Ingrid Semsmoen Meling, Signe Gevik Harestad, Ingvild Kaarstad Bøe og Gunn Hilde Hafsøe. Fire av dem som holder hjulene i gang, både på scenen og bak teppet.

De ukentlige øvelsene startet allerede i mars. Nå øker tempoet til to ganger i uken, før høsten blir en eneste lang generalprøve — bare avbrutt av jobb, familie og en og annen nødvendig natt med søvn. — Hektisk? Ja. Men først og fremst sykt gøy, slår gjengen fast. Her er ingen som later som om de er profesjonelle. Dette er de glade amatørerne — naboer, venner og kolleger som etter arbeidstid blir sangere,

Det er ennå en stund til premieren på jubileumsforestillingene, men Ingrid Semsmoen Meling, Gunn Hilde Hafsøe, Signe Gevik Harestad og Ingvild Kaarstad Bøe er allerede klare for å være med med sitt, på sine måter.

dansere, skuespillere, tekstforfattere og scenearbeidere.

DA BÅTEN BLE BYGD MENS DE RODDE
Det hele startet i 2022. Bjørn Rygg og Thor Ove Vistnes hadde fått ideen om en egen bygdarevy, i samarbeid med Randaberg kommune. Rundt 18 lokale entusiaster tok utfordringen, og Espen Hana kom inn som regissør.

Debuten fikk den passende tittelen «Opp med et smell!» Ingen visste helt hvor langt prosjektet skulle gå, men ambisjonene manglet det ingenting på. — Det første året var det ingen som visste helt hva vi holdt på med. Mottoet var at båten blir til mens man ror. Båten holdt seg flytende. Den fikk både årer, motor og etter hvert et nokså velsmurt maskinrom.

For hvert år har gjengen lært mer om alt som må være på plass før publikum kan lene seg tilbake og le: tekst, musikk, dans, kostymer, lys, lyd, kulisser og den usynlige logistikken som gjør at neste nummer faktisk er klart når teppet går opp. — Det har vært en voldsom utvikling. Alle som er med, både på og bak scenen, klarer mye mer nå enn i starten.

FRA HOBBYKAOS TIL REVYMASKIN
I dag er Randaberg Bygdarevy en egen organisasjon med styre og arbeidsgrupper. Oppgavene er fordelt, rutinene er bedre og alle bidrar. — Nå styrer vi alt selv. Det er kommet mer system rundt arbeidet, og da glir ting bedre. Revyen har også fått egne, leide lokaler. Her kan tekster skrives, kostymer

Siden starten i 2022 har ganske mange vært med i revyen. Denne gjengen sørget for show i 2023.

lagres og gruppene øve uten å måtte lete etter et ledig rom.
— Det er luksus å ha en plass som er vår.
Utover høsten skjer det noe i lokalene nesten hver kveld. Det er mye arbeid, men også et fellesskap som har vokst fram mellom kaffekopper, tekstark og kostymestativer.
— Det er blitt en ekstra familie.

Ikke alle har vært med fra starten. En av de ferskeste ble lokket med i fjor og innrømmer at hun neppe hadde våget uten et vennlig dytt. — Jeg hadde aldri turt å bli med hvis jeg ikke var blitt pushet litt. I forkant var det ganske skummelt, men idet sceneteppet går opp, forsvinner nervøsiteten.
Den etablerte gjengen lot heller ikke de nye bli stående beskjedent ute i kulissene. — Vi fikk ikke lov til å være «de nye». Vi var en del av gjengen fra dag én.

ARMER, BEIN OG KANSKJE EN SAVNET STRØMPE

For publikum varer et kostymeskipt bare noen sekunder. Bak scenen kan de samme sekundene romme et helt lite uvær.
Der står stativer merket med navn, plagg som skal av og på i riktig rekkefølge og hatter som helst bør ligge der de ble lagt. Alt må gå raskt, og alle må stole på hverandre.

— Det har vært armer og bein, klesplagg, svette og sminke. Ja, det meste. Likevel har de stort sett kontroll. Hver skuespiller har sitt stativ, og ingen kan huske at en strømpe eller kjole virkelig har forsvunnet i kampens hete. Ikke ennå, i alle fall.
Kostymene har fått sitt eget kapittel i revyhistorien. Kari Helene, som har erfaring som kostymemaker fra teater, har sydd en lang rekke av dem. — Hun gjør aldri noe halvveis. Det skal være hundre prosent.

BLOKKFLØYTEN SOM BLÅSTE SEG INN I HISTORIEN

På fem år blir det mange nummer — og enda flere minner. De store musikalnumrene står høyt i kurs. Det første året sto «West Side Story» på programmet. Senere har det vært både «Grease» og et stort Disney-nummer.
— Det er noe spesielt med å få alle med på scenen og lage de store musikalnumrene. Samtidig skal en revy være morsom. Det må være en god blanding av musikk, sketsjer og lokale innslag.
Et av de mest seiglivede minnene begynte langt mer forsiktig. Blokkfløytenummeret skapte blandede følelser under øvelsene, og den som skulle framføre det, rakk nesten å bli lei før premieren.

Forestillinger

— OG FEST!

Randaberg Bygdarevy spiller på Randaberg kulturscene torsdag 12., fredag 13. og lørdag 14. november. Etter den siste forestillingen blir det jubileumsfest.

Så kom publikum — og lo. — Jeg mener fortsatt at blokkfløytenummeret er noe av det aller beste. Det viser hvor mye karakteren og måten et nummer presenteres på, kan bety.
Kommer blokkfløyten tilbake i jubileumsforestillingen?
— Nei, ikke blokkfløyten i år.

En jubileumsrevy trenger altså ikke å grave fram absolutt alt fra kostymelageret. «Fulle fem!» skal hente fram det beste fra fem års erfaring, men også gi plass til nye tekster, figurer og påfunn.

BYGDA I KIKKERTEN

En bygdarevy uten bygda blir fort bare revy. Derfor følger skrivegruppen med på det folk i Randaberg snakker om, irriterer seg over, ler av og er stolte av.
Noe kan settes på spissen. Andre ting fortjener en hyllest. Kunsten er å være gjenkjennelig uten å trække unødvendig hardt på tærne til dem som sitter på første rad. — Det er dette som knytter revyen til publikum. Dette er vårt. Dette er Randaberg.

Tilbakemeldinger fra salen har også vært med på å forme forestillingene.

Gjengen har prøvd, justert og forsøkt igjen.
— Det er publikum vi lager forestillingen for. Vi prøver å gjøre mer av det folk synes er artig, og mindre av det som ikke treffer.

ESPEN SKRUR TIL POENGENE

Espen Hana har vært med siden starten som regissør, tekstforfatter og kreativ medspiller.
— Han er et fantastisk menneske. Han er snill, vil alle godt og er en utrolig kreativ sjel.
I dag arbeider han tett sammen med revyens egen skrivegruppe. Tekstene leses rundt bordet, poenger flyttes og små detaljer justeres når stoffet kommer opp på gulvet. — Nå har vi funnet en veldig god flyt. Espen er blitt en del av gjengen.
Han trener også skuespillerne i improvisasjon. For en replikk kan plutselig forsvinne, selv om den satt som spikret fem minutter tidligere. Da gjelder det å holde masken, hjelpe hverandre og finne veien videre.

Publikum skal helst tro at alt står i manus.

EKSTRA FANFARE I FEMTE AKT

Detaljene om «Fulle fem!» holder gjengen foreløpig godt gjemt bak sceneteppet. Men de lover musikk, instrumenter, store fellesnumre og et ekstra hakk på showknappen. — Det blir enda et knepp opp på det showmessige. Det blir litt ekstra show i jubileumsåret.

For når fem år med prøver, premirenerver, kostymeskipt og latter skal markeres, holder det ikke bare å bukke pent og gå hjem.

Målet er det samme som da båten ble til mellom de første åretakene: Publikum skal få en god kveld, kjenne igjen bygda si og gå ut i novembermørket med lyst på mer.

— Vi håper folk går herfra og tenker: Å, dette gleder jeg meg til neste år også!

Det sies — med revyens sedvanlig romslige forhold til sannheten — at Bjørn Rygg har en tiårsavtale med Espen Hana. I så fall er Randaberg Bygdarevy bare halvveis.

Om gjengen allerede har begynt å tenke på de neste fem årene?

Svaret kommer helt uten behov for sufflør:
— Ja, vi kjører på.

Når Byre er bedre enn alt

For Frode S. Lindboe starter hyttelivet idet han går i land på Byre. Her venter stillheten, sjølukten, familien, gode naboer, kajakturer – og en båt som kanskje burde vært to-tre fot større.

TEKST: PER THIME

FOTO: PRIVAT

Det finnes steder man reiser til. Og så finnes det steder man kommer hjem til, selv om de ligger en båttur unna.

For Frode S. Lindboe er Byre et slikt sted. Ei lita øy i Ryfylke, med fire gårder, rundt hundre hytter, grusveier, traktorveier, sjø på alle kanter og en ro som ikke lar seg stresse. Her har han hatt fotfeste nesten hele livet. — Mine foreldre kjøpte hytta ny i 1976. Så i år har jeg 50 års fartstid fra Byre, sier Frode.

Den første tiden kom familien med fjordabåt fra Jorenholmen i Stavanger. — Da var det avgang med «Jøsenfjord» som gjaldt. Jeg husker lasting og lossing av varer, folk og fe på den lille kaien. Fjordabåten gikk én gang til dagen. Nå kommer det rutebåter støtt og stadig her. Egentlig et meget imponerende tilbud.

Mye har forandret seg siden den gang. Men følelsen av Byre sitter fortsatt i kroppen.

RØTTER MOT RYFYLKE

Det var ikke helt tilfeldig at familien endte opp nettopp her. — Farmor var fra Aubøsund i Sjernarøyene, så fars røtter trakk ham nok til Ryfylke. På Byre var det stor utbygging av hytter på 70-tallet. Vi arvet hytta for 15 år siden, forteller Frode.

Fra Randaberg tar det omtrent en time fra de reiser hjemmefra til de er framme. Enten går turen med rutebåt, eller så bruker familien egen båt fra Grødem. Da er det Frode selv som tar styringen.

Det gir hyttelivet en egen start. Først pakkingen. Så redningsvester, poser, nøkler, kanskje litt for mange ting — og kanskje noe glemt. Deretter sjøveien. Båten ut. Retningen mot Ryfylke. Og

Utsikten fra hytta skal
man ikke klage på,
for dette er Ryfylke
på sitt beste.

følelsen av at hverdagen blir liggende
igjen på land.

— Hyttefølelsen starter egentlig idet
vi stiger i land. Enten vi kommer med
rutebåt eller egen båt fra Grødem,
sier Frode.

På Byre venter ikke bare hytta.
Familien har også kajaker, og de blir
brukt. Gjerne om morgenen, når sjøen
er rolig og dagen ennå ikke har bestemt
seg helt. — Vi går mye tur på Byre
og øyene rundt. Og padler ofte om
morgenen. Jeg slapper godt av med
fysisk arbeid, sier han.

EN ANNEN RYTME

Til vanlig jobber Frode i Stavanger
Aftenblad. Der handler dagene ofte om

nyheter, tempo, frister og vurderinger.
På Byre er rytmen en annen. Ikke
nødvendigvis helt avkoblet, for nyhetene
finnes også her. TV og mobiltelefon
blir med til hytta. Men de får ikke
bestemme alt.

— Vi har selvfølgelig både TV og
mobiltelefoner med oss på hytta, så
helt avkoblet er jeg ikke. Men jeg
stresser ikke selv om det tikker inn
nyhetsmeldinger. Å være på hytta er
avkobling uansett, sier han.

Og når kvelden kommer, eller når
regnet kommer — for det gjør det også
på Byre — finnes det verre ting enn å
trekke inn. — Når det pøser ned, for det
gjør det relativt ofte, er det fint å skru
på TV-en med like mange kanaler som

Jeg liker egentlig
godt å jobbe
og fikse ting på
hytta, selv om
evnene ikke alltid
strekker til.

FRODE S. LINDBOE

I Ryfylke er det absolutt
farvann for padling. Frode
S. Lindoe er ofte på vannet
med kajakken.

hjemme. En fotballkamp på TV etter en
lang dag ute, er jo nydelig, sier Frode.

Han er ikke typen som drar på hytta
for å sitte helt stille en hel dag. Det må
gjerne skje noe. Ikke stort, men nok.
— Jeg liker egentlig godt å jobbe og
fikse ting på hytta, selv om evnene ikke
alltid strekker til. Klippe gress og greiner.
Klarer ikke å sitte i sofaen en hel dag
uten å gjøre noe.

Det er kanskje en egen hyttekunst:
å slappe av gjennom å gjøre noe. Litt
gressklipping. Litt rydding. Litt arbeid
som ikke haster slik arbeid gjør hjemme.

RUNDEN RUNDT ØYA

Byre er ikke stor, men den rommer nok.
Øya har en rundtur på rundt tre kvarter,
og Frode og familien bruker den ofte.
— Vi pleier å gå en runde rundt øya. Vi
har fikset opp turstiene på dugnad, og
turen tar rundt 45 minutter. Og så må jo
avisen hentes på kaien, sier han.

Akkurat det siste passer nesten for
godt. Aftenblad-mannen som reiser til
Byre for å koble av, men likevel må hente
avisen på kaien.

Slik er hyttelivet fullt av små ritualer.
Skru på vannet når man kommer. Sjekke
at alt er som det skal. Gå tur. Ta kajakken
ut. Se på været. Hente avisen. Slå av
en prat. Sette seg ned litt senere enn
planlagt.

— *Hva er den beste lyden på Byre?*

Frode trenger ikke lang tid.

— Stillheten. Og lyden av bølger
når du sitter ved sjøkanten.

Og den beste lukten?

— Sjølukten.

Det trenger ikke være mer
komplisert enn det.

GODE NABOER OG SMÅ ØYEBLIKK

Det fineste med hyttelivet er sjelden
én stor hendelse. Ofte er det summen
av mange små. En kveld på brygga.

Rundt om på Byre er det mye man kan se, som denne doningen fra tidligere og bedre dager.

En prat over rekkverket. En tur på sjøen. En kaffekopp på terrassen. Et værskifte. En familie som gjør ting sammen. — Vi har mye kjekt og er blitt gode venner med mange av hyttenaboene. En spontan samling på brygga eller på terrassen en finværsdag eller finværskveld, er alltid kjekt. En handletur med kafébesøk på Skartveit er også koselig, sier Frode.

Han retter også litt på spørsmålet når han blir spurt om det fineste øyeblikket «her ute».

— Her inne, mener du?

For det er slik det er i Ryfylke. For noen er øyene «ute». For dem som hører til, er de gjerne «inne».

På Byre er livet annerledes enn i byen. Det er landet. Grusveier. Traktorveier. Få biler, selv om det har blitt flere etter at Ryfylkeferjen kom. — Heldigvis kjører ikke hyttefolk mer enn til og fra ferjekaien når de skal reise. Det er veldig rolig her, sier Frode.

OPPVASK, BÅT OG GJÆRINGSSAG

Hyttelivet er idyll, men også hyttehumor. Og hos familien Lindboe finnes det heldigvis litt av den også.

For eksempel er det ikke oppvasken som skaper de største diskusjonene.

— Vi krangler absolutt aldri om oppvasken. Den tar vi alltid sammen. Et større stridstema er nødvendigheten av en to—tre fots større båt, sier Frode.

Det er en setning mange båtfolk vil kjenne seg igjen i. Båten er alltid stor nok helt til den ikke er det. Og liten nok til at noen mener den bør byttes.

Noe blir også utsatt på hytta.

— Maling. Jeg liker ikke å male. Har ikke tålmodighet nok til å unngå søl.

Og så var det gjæringssagen.

— Kånå Elin hadde ambisjoner om at jeg skulle begynne å snekre, for eksempel blomsterkasser. Den står fortsatt i esken, sier han.

Den slags ting hører hjemme på en hytte. Verktøy med ambisjoner. Prosjekter som venter. Ting man kanskje skal gjøre en dag. Ikke nødvendigvis i år.

Det hender også at ikke alt blir med på turen.

— Rett som det er må vi hjem og hente nøklene eller redningsvestene når vi skal dra med egen båt fra Grødem. Heldigvis er det fort gjort. Men nå er jo butikkene åpne lenge både på Judaberg og Skartveit, så det er aldri noen krise om vi skulle glemme noe.

Værmeldingen sjekkes også.

Ikke 17 ganger, men nok. — Et par—tre ganger. Og da er det lite vind og helst sol som gjelder.

DA BÅTEN NESTEN GIKK

De store hyttekrisene har familien heldigvis vært spart for. Men båt og vær har gitt sine påminnelser. — For noen år siden røk fortøyningen til båten. Fra dobben og ned. Båten ligger på svai. Heldigvis så vi det fra hytta, og fikk berget situasjonen før den gikk i strandsteinene, forteller Frode.

Den første båten de hadde, var ikke like heldig.

— Det var en Saga 14-fots robåt med 5 hk Yamaha. Far brukte to leca-blokker som søkke. Da vinden dreide sørvest

Stille fjord og mørke skyer ved brygga.

og kom opp i bris, drev båten med hele fortøyningsopplegget rett i land.

Slikt blir også en del av hyttehistorien. Ikke alltid morsomt akkurat når det skjer, men etterpå blir det fortellinger som hører til stedet.

ET STED Å REISE TIL

Byre er ikke bare en øy med hytter. Den har historie langt tilbake i tid, med spor fra steinalder, jernalder og middelalder. Men for Frode og familien er historien også personlig. En arv som blir videreført. Nye minner oppå gamle.

Han blir spurt om hva han ville savnet mest om han ikke lenger hadde Byre. — Vennene vi har fått, og det å ha en plass å reise til hvor man er opptatt av andre ting enn hjemme, sier han.

Det er kanskje den beste forklaringen på hvorfor hytter betyr så mye. De er ikke bare hus. De er steder

som flytter oppmerksomheten. På Byre handler livet om andre ting enn hjemme.

Er Frode annerledes på Byre enn i Aftenbladet?

— Egentlig ikke. Jeg er ganske stabil. På godt og vondt. Kommentarene er like gode — eller dårlige — uansett, sier han.

Det er godt mulig. Men kanskje får kommentarene litt bedre rom her inne.

Hvis Frode skulle laget en Aftenblad-forside om hyttelivet på Byre, vet han hva overskriften kunne vært: — Ingenting er bedre enn sommer og sol på Byre.

På en øy uten skog har de bygget i tre i 160 år

TEKST: PER THIME
FOTO: SONDRE VESTHEIM

Brødrene Ole og Tom Olsen står stødig
på fabrikkens på Kvitsøy.

I 160 år har familien bak Meling AS arbeidet med tre på Kvitsøy. I dag fører Ole Olsen og broren Tom håndverket videre.

Det er noe herlig bakvendt ved hele historien. Ute på Kvitsøy, omtrent så langt vest som det er praktisk å plassere en trevarefabrikk, ligger en bedrift som har gjort tre til levebrød gjennom fem generasjoner. Her er det mer vind enn ved, og råvarene må fraktes over sjøen. Kanskje er det nettopp derfor produktene er laget for å stå seg.

Meling AS lager ikke vinduer og dører som bare skal passe i et hull i veggen. De skal passe til huset, historien og menneskene som skal bo der. For Meling er ikke et vindu bare et vindu. Det er en del av husets ansikt — og helst noe som skal være like riktig om hundre år.

FRA MELINGSTRAEN TIL TREVAREFABRIKK

Historien begynner ved Melingstraen omkring 1866. Jakob Meling bygde små fiskebåter tilpasset sjøen rundt Kvitsøy. Båtbyggeriet lå nedenfor Meling-gården, og sønnen førte arbeidet videre. Noen av båtene lever fremdeles under navnet Melings-båter. Det var bruksting bygget

for alvor. En dårlig dag på sjøen var et nådeløst kvalitetsstempel.

Etter krigen bygde barnebarnet Thor Meling hus ved sjøen i Skjerstraen og begynte å arbeide i kjelleren. Han laget møbler, reparerte båter, bygde hus og tok på seg det som trengtes. I 1948 ble dette starten på trevarevirksomheten. Tidlig på 1950-tallet bygde han fabrikk og begynte for alvor med vinduer og dører. Fabrikkens ble utvidet flere ganger, og leveransene gikk blant annet til utbyggingen av Hundvåg og Dusavik.

Alt gikk sjøveien. Materialene kom fra Ryfylke, og de ferdige varene ble sendt til Stavanger med båt. Ole husker fremdeles netter da familien sto og tok imot trelast for hånd. En gang falt en hel materiellast på sjøen med en mann oppå. Da ble både mann og materialer slept hjem. Først i 1972 fikk bedriften lastebil.

DA NESTEN INGEN ANDRE TRODDE PÅ DEM

I 1980 overtok Ole og Toms foreldre, Mai Tove Meling Olsen og Charles Olsen. Starten var god, men jappetiden

Det var ikke mange som trodde på oss, men vi begynte å bygge stein på stein.

OLE OLSEN

ble hard. Flere byggefirmaer gikk konkurs, og familien tapte store beløp. Charles tok opp private lån for å gjøre opp for seg.

For de unge guttene ble dette en læretid i mer enn økonomi.

— Vi lærte mye av far om moral og etikk. Han skulle gjøre opp for seg, forteller han.

Da Ole og Tom ville overta i 1993, var rådet hjemmefra vennlig, men tydelig: De måtte gjerne prøve, men det ville være et lettere liv å finne seg en annen jobb. Brødrene valgte i stedet fabrikk. Det første året hadde de én lørdag fri, én uke ferie og mange arbeidskvelder til ni og ti.

— Det var ikke mange som trodde på oss, men vi begynte å bygge stein på stein.

I 1994 tok de inn lærlinger. Året etter kjøpte de lokalene på Vollsøytoppen og flyttet fra en gammel fabrikk der floa kunne komme inn, og toalettforholdene var av den nokså sjøgående sorten. I 2004 kom nye italienske maskiner. I dag består anlegget av tre bygninger på totalt rundt 2700 kvadratmeter, med et arbeidslag som vanligvis teller mellom 12 og 15 personer.

Lærlingene er blitt en viktig del av måten kunnskapen føres videre på, og flere av dagens medarbeidere har fått opplæringen sin i fabrikk. Kontrasten

til de første årene er stor. Nå arbeides det minst mulig overtid, lørdagene er stort sett fredet, og Ole trekker fram et stabilt lag, godt arbeidsmiljø og lite sykefravær. Å bygge langsiktig handler også om å ta vare på dem som gjør jobben.

DET ER HUSET SOM FÅR BESTEMME

Forandringen siden 1993 kan måles i kvadratmeter og maskiner, men den største endringen ligger i hvordan bedriften ser på seg selv. Ole og Tom ville bort fra ideen om at et vindu bare er en vare som kan sammenlignes på pris. De bestemte seg for å gå mot strømmen: Kvalitet, levetid, design og estetikk skulle være selve forretningsideen.

Vinduer og båtliv — en naturlig miks for Ole Olsen på Kvitsøy.

Omgivelsene er fine uansett hvor du befinner deg på Kvitsøy.

— Vi skal aldri lage feil vinduer og dører til et hus. Det skal passe sammen og være optimalt, og gi bygget verdi, sier Ole.

Meling restaurerer og kopierer vinduer fra 1700-tallet, men lager også stramme løsninger til moderne hus. Kjerneved, profiler, sprosser, glass og beslag vurderes som deler av en helhet. Samtidig er produksjonen blitt høyteknologisk. En moderne maskin kan utføre arbeid som tidligere krevde rundt 20 operasjoner.

Kundene inviteres gjerne til Kvitsøy for å se hvordan tingene blir til. Først går de gjennom mulighetene i studioet, deretter produksjonen.

— Vi skal lære opp kunden på kort tid. Det er ikke om å gjøre at de kjøper med en gang, men at de gjør et godt valg.

Slik er fabrikken også blitt en kunnskapsbedrift. Tom har hovedansvaret for det tekniske; han gjør jobbene klar for

produksjon. Ole møter kunder, arkitekter og byggefirmaer og reiser på befaring. Ulikhetene mellom brødrene er blitt en styrke. Den ene passer på at ideen lar seg gjennomføre; den andre passer på at ideen er riktig for huset.

SNEKKER, ORDFØRER OG BRANSJEBYGGER

Ole havnet i politikken litt på siden av den opprinnelige arbeidsplanen. Han ble først varaordfører og overtok senere ordførervervet. Fra 2001 til 2011 var han ordfører på Kvitsøy. Selv bruker han helst et annet ord om rollen.

— Jeg så ikke på meg selv som politiker. Jeg så på meg selv som folkevalgt. Jeg var der for folket.

I løpet av årene ble skolen rustet opp, aktivitetshallen bygget, bolig-områder utviklet og havner regulert. Ole beskriver perioden som en ære — og som et lagarbeid. Det er en tanke

som går igjen når han snakker om både kommunen og fabrikken: Resultatene blir best når folk arbeider sammen og trekker i samme retning.

Etter ordførertiden ble han styreleder i Norske Trevarer i ni år. Reisene rundt til norske bedrifter ga nye perspektiver og kontakter. Ett av møtene førte til et studio på Skøyen. I dag har Meling Studio Oslo og Hamran Studio Oslo til sammen rundt 370 kvadratmeter der arkitekter og kunder kan oppleve norsk trehåndverk. Hovedkontoret, understreker Ole, ligger naturligvis fortsatt på Kvitsøy.

I 2018 ble Thor Melings Trevare-fabrikk til Meling AS. Navnet ble kortere, men ambisjonen ble større: Når arkitekter, antikvarer og byggefirmaer tenkte kvalitet, skulle de også tenke Meling. Brødrene kalte retningen for «forankret langsiktighet». Det gamle skulle ikke settes på museum, men brukes som fundament for å lage noe nytt.

EN GAMMEL TREBÅT HAR KOMMET HJEM

Når Ole skal koble av, går turen gjerne til sjøhuset. Her ligger en av de siste trebåtene som ble bygget på Kvitsøy, med en liten Saab-motor som både putrer og ryker slik en gammel båtmotor bør.

Båten ble bygget i 1973, forsvant siden til Østlandet og kom tilbake på tilhenger i motorveifart. Nå ligger den bare noen meter fra stedet den holdt til de første 50 årene.

Den skal få se gammel ut, mener Ole. — Hvis jeg begynner å pusse for mye på meg selv, ser jeg også litt løyen ut.

VANT BRANSJEPRIS

I juni fikk Meling AS bransjeprisen Det gylne sagblad 2025. Da begrunnelsen ble lest opp under landsmøtet i Fredrikstad, forsto Ole etter hvert at han måtte fram og takke. — Det var en stor ære, men prisen er på vegne av hele laget.

Prisen passer fint inn i jubileumsåret, 160 år etter at tippoldefaren Jakob Meling begynte med båter ved Melingstraen og 80 år siden morfaren Thor Meling begynte i Skjerastraen. Mye har forandret seg, men grunnideen er lik: Å lage noe ordentlig, sammen med flinke folk, gode samarbeidspartnere og tenke lenger enn til neste leveranse.

Som Ole sier: — Vi prøver å tenke 100 år tilbake og 100 år fram.

Vinner av fotokonkurransen i Landsbymagasinet!

Vi gratulerer **EIVOR IVERSEN BØ**
som vinner av fotokonkurransen «solsafari».

Vi ønsker å takke for de utrolig flotte
bidragene som er sendt inn!

**PREMIE
LANDSBY-
GAVEKORT
à 500 kr**

FOTOKONKURRANSE I NESTE UTGAVE:

«Mitt høststed»

Hvilket sted på Randaberg, Kvitsøy, Finnøy eller Rennesøy synes du
er aller finest på høsten? Fang et utsiktspunkt, en strand, en gård,
en vei eller et helt vanlig sted du er glad i.

Send ditt høstbilde til nathalie@landsbyforeningen.no, merket med
«Fotokonkurranse». Vinneren vil bli kontaktet og kan deretter hente
premien på Landsbykontoret. **Svarfrist: 31. oktober.**

Landsby

magasinet

Følg oss
på Facebook

@landsbymagasinet

PUBBEN

Velkommen til Pubben.

En inkluderende møteplass for alle! Et sted hvor
vi blir kjent og skape gode minner sammen.

Gjennom året arrangeres det jevnlig kvelder
med live musikk, pub quiz og andre spennende
arrangementer.

Carolines
-klær-

Erfaring som teller.

Kim Pettersen
Daglig leder Stavanger

I over 40 år har vi vist evne til endring
og vi utvikler oss i takt med tiden.

jansson-larsen.no

JANSSON & LARSEN
REGNSKAP

ROGALAND ELEKTRO

LAMPER, LYSPÆRER OG SMÅELEKTRISK SAMLET PÅ
ETT STED. HOS ROGALAND ELEKTRO RANDABERG FÅR
DU GODE RÅD OG FAGFOLK SOM KAN HJELPE MED
INSTALLASJONEN.

Fra Randaberg til Bru, fra gårdsliv til sjømannsliv, fiskeri og lokalpolitikk. Tor Bernhard Harestad har hatt mange garn i sjøen – og fremdeles er det liv på kaien.

TEKST OG FOTO: PER THIME

Tor Bernhard har fortsatt stø kurs på Bru

Det første man legger merke til med Tor Bernhard Harestad, er kanskje at han ikke gjør så mye nummer ut av seg. Han forteller rolig, smiler litt, tenker seg om og lar historiene komme i sitt eget tempo. Det passer ham egentlig godt. For dette er ikke et liv som trenger store overskrifter for å være innholdsrikt.

Han er fra Randaberg, men kom til Bru i ungdomsårene, da familien kjøpte seg gårdsbruk. — Da ble det på en måte her jeg hørte til. Det var en overgang, men slik var det. Du kom inn i det, ble kjent med folk og tok del i det som var, forteller han.

For en ungdom var flyttingen ikke bare en praktisk sak. Det var nye folk, nye veier, ny skolehverdag og en annen rytme. På gården var det alltid noe som

måtte gjøres. Det var ikke bare å sette seg ned og vente på bedre vær. — På en gård lærer du tidlig at ting ikke gjør seg selv. Det var arbeid som måtte tas, og da tok du det. Jeg tror nok det har fulgt meg videre. Enten du er på sjøen, driver med fisk, eller sitter i politikken, må du ta ansvar. Det nytter ikke å stå på kaien og se på at båten driver, sier Tor Bernhard.

Det siste sier han med et lite smil. Men bildet er godt. Mye i livet hans har handlet om nettopp det: å ta tak før ting driver av gårde.

Siden har han altså vært sjømann, fisker, lokalpolitiker og en mann med mange jern i ilden — eller kanskje vi heller skal si mange garn i sjøen.

I dag driver han fiskemottak på Bru. Dermed er han fortsatt der mye

av livet hans har vært: nær sjøen, nær folk og nær hverdagsarbeidet.

SJØEN BLE ARBEIDSPLASSEN

Sjøen ble tidlig viktig. For folk på Bru, Rennesøy og Randaberg er havet ikke bare et blått felt på postkort. Det er arbeid, levevei, vær, slit, frihet og fellesskap. Tor Bernhard ble sjømann og fisker, og han lærte at sjøen kan være både raus og vrang.

— Det var ikke alltid lett. Sjøen kan være hard, og fiskeri er ikke noe du bare driver med når det passer. Du må ut når det skal gjøres, og du må tåle at ikke alle dager gir like god fangst. Men det var et godt liv også. Du jobbet, du var ute, og du kjente at du gjorde noe nyttig, sier han.

Tor Bernhard har aldri selv vært aktiv innen motorsport, men han samler — som på denne speedway-sykkelen.

Det er lite klaging å spore. Mer en nøktern respekt. For været. For havet. For arbeidsfolk. For det som må gjøres. Fiskeryrket har sine egne sannheter. Du kan ha gode planer, men det er ikke alltid fisken har lest dem. Du kan sette garnet der du tror det er best, men ingen garanterer fangst. Og slik er kanskje livet ellers også. Du prøver, justerer, haler inn og kaster ut igjen. — Det var fellesskapet også. Når du er på sjøen, blir du avhengig av dem du arbeider sammen med. Det er ikke bare deg selv det handler om. Folk må stole på hverandre. Slikt lærer du mye av, sier Tor Bernhard.

KORT VEI FRA KAI TIL KOMMUNESTYRE

Lokalpolitikken kom ikke som et brått kast. Mer som en naturlig forlengelse av engasjementet. Når du kjenner folk, kjenner arbeidslivet, kjenner bygdene og vet hvor skoen trykker, er veien kortere

inn i politikken. Og i lokalpolitikken er sakene ofte svært konkrete. — Jeg har vel alltid brydd meg om det som skjer rundt meg. I lokalpolitikken kommer du tett på folk. Det handler om hverdagen deres. Veier, skoler, næring, eldre, ungdom, alt dette som folk faktisk merker. Og så må du tåle at folk sier hva de mener. Det gjør de jo, sier han.

Det er sagt med varme, ikke irritasjon. For Tor Bernhard vet at engasjement også kan komme i litt røff innpakning. Slik er det i små samfunn. Folk bryr seg, og da blir de også tydelige. — Du kan ikke gjøre alle fornøyde. Det lærer du fort. Men du kan prøve å være skikkelig. Du kan høre på folk, forklare deg og gjøre det du mener er rett. Mer enn det kan du egentlig ikke love, sier han.

Det kunne vært sagt av en erfaren fisker også. Du kan ikke love fangst, men du kan love at du gjør jobben skikkelig.

Du kan ikke gjøre alle fornøyde. Det lærer du fort. Men du kan prøve å være skikkelig.

TOR BERNHARD HARESTAD

DET ER FOLKENE SOM GJØR STEDET

Gjennom årene har Tor Bernhard sett store endringer. Bru er ikke det samme stedet som da han kom dit som ungdom. Rennesøy, Randaberg og øyene rundt har fått nye forbindelser, nye vaner og nye rammer. Kommunekartet er endret, og avstandene kjennes mindre enn før.

Men midt i alt det nye er det noe gammelt som fortsatt betyr mest. — Det er folkene som gjør et sted til et sted. Du kan bygge veier og bruer, og du kan endre kommunegrenser, men uten folk som bryr seg, blir det lite igjen. Det er de som stiller opp, driver ting, hjelper naboen og får hjulene til å gå rundt, sier Tor Bernhard.

Det er kanskje derfor han selv passer så godt inn i fortellingen om Bru. Han har vært en av dem som har holdt hjulene i gang. På sjøen, i fiskeriet, i mottaket, på gården, i politikken og i lokalsamfunnet.

Han har hatt mange roller, men de henger sammen. Alt handler på et vis om det samme: arbeid, ansvar og folk. — Jeg har fått holde på med mye

forskjellig. Noe har vært slitsomt, noe har vært kjekt, og noe har vært begge deler. Men slik er livet. Du får ta det som kommer, og så får du prøve å gjøre det beste ut av det, sier han.

FORTSATT LIV I NOTA

Det er en enkel livsfilosofi, men ikke en liten en. Den passer for sjøfolk, gardsfolk og lokalpolitikere. Og den passer for en mann som fremdeles har dagene sine ved fiskemottaket på Bru.

For Tor Bernhard Harestad har ikke bare sett på livet fra land. Han har vært ute i det. Han har kjent på været, arbeidet, ansvaret og fellesskapet. Han har fått napp, mistet fisk, skiftet kurs og kommet til kai igjen.

Og på Bru er han fortsatt en del av bildet. Ikke som en som står og vifter med flagg på brygga, men som et trygt sjømerke i hverdagen. — Jeg har vært heldig, sier han.

Kanskje har han det. Men flaks alene fyller sjelden båten. Det må arbeid til også. Hos Tor Bernhard har det vært nok av begge deler.

Fra første joggetur til 500 løpevenner

Det begynte med Alexander Middleton, et påmeldingsskjema og et klubbnavn som egentlig ikke var planlagt. I dag er Grødem Runners blitt en av Randabergs mest synlige folkebevegelser – med lav terskel, høy puls og plass til alle.

TEKST OG FOTO: PER THIME

Det startet ikke med et stort møte, en femårsplan eller en ferdig merket løype mot framtiden. Det startet mye enklere enn som så.

Alexander Middleton skulle melde seg på et løp. I skjemaet dukket det opp et felt for klubbnavn. Han trodde kanskje det måtte fylles ut. Kanskje måtte det ikke det heller. Men Alexander skrev likevel: **Grødem Runners.**

— Det var aldri planen, Per. Det var ikke det. Jeg var litt i gang med småjogging her og der, og så forsto jeg at noen kompiser holdt på med det samme. Så det var litt det som kom opp som en idé, sier han.

Navnet var heller ikke resultat av lange diskusjoner, kreative workshops eller idemyldring med energidrikk på bordet. — Det er ikke mer avansert enn at jeg bodde på Grødem, sier Alexander.

Men noen navn setter seg. Grødem Runners gjorde det. Først på Facebook.

Så på trening. Så på klubbklær. Så i resultatlister. Og plutselig var det ikke bare et navn i et påmeldingsskjema. Det var blitt en klubb.

TI STYKK PÅ FØRSTE TRENING

Grødem Runners ble formelt stiftet i 2019. Den første fellestreningen kom i august samme år. Alexander hadde sett for seg en rolig start. En liten gjeng. Noen som hadde lyst til å jogge litt sammen.

Slik gikk det ikke helt. — Jeg tenkte at vi sikkert ble tre—fire stykk. Så var vi faktisk ti stykk på den første treningen. Inkludert folk jeg knapt trodde jeg skulle se med joggesko på, sier han og ler.

Derfra begynte ballen å rulle. Eller beina å gå, om vi skal holde oss til riktig idrett. Den lille gjengen ble større. Snart var de 25. Da måtte de flytte seg fra Myrå-området og bort til løpebanen.

Det var omtrent der Grødem Runners fikk fast puls.

— Etter hvert begynte vi å snakke om klubbtøy, klubbnavn og sånne ting. Da fant vi ut at vi ikke skulle endre på noe som allerede var etablert. Det som var navnet på Facebook den gangen, det var Grødem Runners, sier Alexander.

I dag teller klubben rundt 500 medlemmer. Det er et godt stykke fra en mann, et skjema og et litt tilfeldig klubbnavn.

DU TRENGER IKKE TRENE DEG OPP FØRST

Noe av det viktigste i Grødem Runners har vært at alle skal kunne være med. Uansett fart, form, ambisjoner og alder. — Det har vært mantraet siden dag én, og det skal det være. Det skal også være lov å være god i Grødem Runners, men at det skal være plass til alle, og at alle skal føle seg velkomne, det er viktig, sier Alexander.

For en løpeklubb kan det høres enkelt ut. Men det er ikke alltid enkelt for den som står på utsiden. Mange tenker

at de først må komme i form før de møter opp. De må trene litt alene før de våger å trene sammen med andre. De må liksom springe noen kilometer i skjul før de tør å vise seg i dagslys.

Alexander syntes det var litt rart. — Vi var en liten gjeng, og ingen av oss var så voldsomt gode innenfor feltet. Likevel hørte vi at folk var redde for å komme og være med. De måtte trene seg opp litt først. Det syntes jeg var litt løye, at de måtte trene seg opp for å være med og springe sammen med sånne som meg, sier han.

Derfor laget klubben et lavterskel-opplegg. Et eget program for dem som ville jobbe seg opp til å klare fem kilometer sammenhengende. Ikke for å bli best. Ikke for å slå naboen. Men for å kjenne at kroppen faktisk virker, at beina bærer og at det er lov å bli sliten uten at det er farlig.

Og akkurat der finnes mye av hjertet i Grødem Runners.

For dette er ikke bare klubben for dem med raske sko, klokke på armen og blikket festet mot ny personlig rekord. Det er også klubben for dem som kommer litt forsiktig første gang. Med nye joggesko. Med litt usikkerhet. Kanskje med en kropp som ikke helt har fått beskjed om at den skal bli løpekropp.

Så skjer det noe.

Folk møter hverandre. De får en god opplevelse. De kjenner mestring. Formen blir bedre. Og plutselig er den første femkilometeren ikke lenger et fjell, men en løype.

NÅR VOKSNE FOLK GRÅTER I MÅL

Det er når Alexander snakker om lavterskeltilbudet at han blir mest berørt. Ikke av medlemstallene alene. Ikke av arrangementene alene. Men av menneskene.

— Jeg får faktisk litt frysninger her nå. Selv om vi gjør dette fordi det er

kjekt, så har vi jo fått til ting her. Men det er viktig å presisere at det er vi, ikke jeg. Det er hele klubben og alle som er med og drar, sier han.

Så kommer han tilbake til de øyeblikkene som sitter lengst i kroppen.

— Det er dette med folkehelsen. Å få folk ut og i gang. Det har kanskje truffet meg mest. Når du har stått der på lavterskelløpet, og femkilometeropplegget er ferdig, og du ser voksne folk, både damer og menn, stå og grine og komme og si tusen takk. Det gjør noe med deg. Du blir rørt, sier Alexander.

Det er lett å glemme hvor stort fem kilometer kan være.

For noen er fem kilometer oppvarming. For andre er det en seier som har ligget langt der framme i tåken. En seier over dørstokkmila, sofaen, gamle gymtimeminne eller en kropp som lenge har sagt nei.

Vi hørte at folk var redde for å komme og være med. De måtte trene seg opp litt først. Det syntes jeg var litt løye, at de måtte trene seg opp for å være med og springe sammen med sånne som meg.

ALEXANDER MIDDLETON

Her ved Randabergshallen skal det etter hvert bli nytt underlag. Fra grus til tartandekke — og det kan komme neste år.

I Grødem Runners har mange fått kjenne på akkurat den følelsen. At de klarte det.

Og når du først har kjent den følelsen, er det fort gjort å ville ha litt mer.

PB MILÅ MED TRØKK I LØYPA

Ut fra Grødem Runners har det etter hvert vokst fram flere arrangementer. Randabergfjellet Opp. Lavterskelløp. Nisseløp. Ultraløp for dem som aldri helt finner stoppknappen. Og ikke minst PB Milå.

PB Milå startet med 400 deltakere første året. I fjor passerte løpet 2500. Nå peker pilene videre oppover. — Jeg er litt usikker på nøyaktig hvorfor det treffer så godt, men jeg har mine tanker. Vi gjør ikke ting halvveis når vi først går i gang. Vi liker å ligge litt i front og prøve ut nye ting, sier Alexander.

Han nevner medaljer, pyroeffekter og livemusikk i løypa. Små og store detaljer som til sammen gjør at løpet

blir mer enn bare start, puls og målgang. — Det er sånne elementer som kanskje folk tenker ikke er så store, men når du setter alt sammen, så blir det en opplevelse, sier han.

Og det er kanskje derfor PB Milå har truffet så godt. For løpere liker raske løyper. Men folk liker opplevelser. Når disse to tingene møtes, kan det bli ganske fint.

Noen kommer for å presse tiden. Noen kommer for stemningen. Noen kommer for å heie. Noen kommer fordi de har hørt at dette er dagen Randaberg får joggesko på.

DE SOM BARE FORTSETTER

Så finnes den andre ytterkanten av løpegleden. Den som ikke handler om å klare fem kilometer for første gang, men om å holde det gående. Og gående. Og gående.

Randaberg Backyard Ultra er for dem som synes én runde er for lite.

Dette er en gavepakke til Randaberg kommune og egentlig hele befolkningen.

ALEXANDER MIDDLETON

En runde er 6,7 kilometer. Så starter en ny. Og en ny. Og en ny. Hver time.

For oss vanlige dødelige kan det se litt småsprøtt ut. For ultraløpere er det visst helt logisk. På et eller annet vis. — Jeg sprang alle tolv rundene i fjor. Klart du bryter ned kroppen. Jeg sov ikke et sekund etterpå. Jeg lå bare og ristet og frøs. Det går inn i en sånn febergreie, sier han.

Da kan man jo stille det åpenbare spørsmålet:

Hvorfor?

— Nei, hvorfor gjør man det? Jeg vet ikke. Det er vel dette med å utfordre seg selv og se hva en kan få til. I voksen alder opplever en kanskje ikke mestring på samme måte lenger. Det kan du klare gjennom løpingen. Enten det er å slå en tid, slå en distanse eller bare fullføre noe. Det gir en merkelig følelse som ikke kan forklares. Det gruser når du står i det, men når du kommer i mål er alt det glemt. Da er det bare glede, sier Alexander.

Det er løpingens rare logikk.

Det gjør vondt. Så blir du glad. Så melder du deg på igjen.

EN KLUBB PÅ DUGNAD

Bak alt dette ligger det mye arbeid. Grødem Runners har vokst kraftig, men klubben er fortsatt drevet på dugnad. Ingen ansatte. Bare folk som vil. — Så langt har vi kjørt dette på hundre prosent dugnad og ingen ansatte. Når

du har en klubb med 500 medlemmer, er det klart det påvirker hverdagen, sier Alexander.

Det er treninger, arrangementer, påmeldinger, frivillige, løyper, premier, samarbeidspartnere, medlemsoppfølging og alt det andre som må være på plass før noen kan stå på startstrekken og kjenne sommerfuglene i magen.

Likevel er han tydelig på at det fortsatt er lystbetont. — Så lenge det er en god gjeng, vilje og engasjement, så tror jeg vi kan holde på en stund til, sier han.

Og god gjeng, det har de tydeligvis.

For Grødem Runners er ikke lenger bare Alexander. Det er alle som møter opp. Alle som heier. Alle som tar en vakt. Alle som drar med seg en venn. Alle som sørger for at det fortsatt er plass til både den raske og den litt forsiktige.

NESTE ETAPPE: TARTANDEKKE

Nå ser klubben også mot neste store steg: tartandekke rundt banen ved Myrå. Der de i dag har hatt mørke, søle, pytter og forhold som kanskje bygger karakter, men ikke nødvendigvis lokker ungdommen ut, skal det etter planen komme et helt annet tilbud. — Dette har vi jobbet med i noen år. Nå tenker jeg at det ikke er noen vei utenom. Dette er en gavepakke til Randaberg kommune og egentlig hele befolkningen, sier Alexander.

For klubben betyr det mye.

— Det vil løfte kvaliteten noe helt hinsides. Vi får en trygg og god arena hele året. Det er mørkt her på vinterhalvåret, og det er leire, pytter og tøffe forhold, sier han.

Med skikkelig dekke og lys kan løpebanen bli et sted som trekker til seg flere barn og unge. Et sted der det er lett å møte opp. Et sted der løping ikke bare blir noe de voksne gjør, men også noe ungdommene kan kjenne seg hjemme i. — Vi har en egen satsing på ungdom, og får du fasiliteter med skikkelig lys og skikkelig dekke, blir det mer attraktivt for ungdommen å komme også. Men jeg håper de har lyst til å komme før det også, sier Alexander.

OM 40 ÅR

Når Alexander ser langt fram, helt til den dagen han kanskje er 83 år og rusler rundt banen med dommerpinne og gode minner i beina, håper han Grødem Runners fortsatt betyr noe.

— Jeg håper folk sier at klubben har betydd noe for utviklingen av området her, men også for folkehelsen og aktiviteten. Så håper jeg jo at vi i framtiden har noen helter som vi kan se på TV-skjermen i større arrangementer, sier han.

Men aller viktigst?

— Det viktigste er at vi er der om 40 år, tenker jeg.

Dennis og Stian
Vitenshitshow

**lørdag
19. sept**

**CASH
& the
Tennessee Studs**

**fredag
16. okt**

Høstens program for Varen, Tungenes fyr, Vistnestunet og Randaberg folkebibliotek:

www.randabergkulturscene.no

Skrankesalg: Randaberg folkebibliotek

**RANDEBERG
FOLKEBIBLIOTEK**

TUNGENES FYR

Da Finnøy fikk tomatene «te øynå»

Tomateventyret på Finnøy begynte med et drivhus på 55 kvadratmeter i 1928. I dag samler arven etter Torstein Flesjø flere tusen mennesker til fest ved fjorden.

TEKST: PER THIME

FOTO: BJØRNAR HELLE MJØLSNES, MJØLSNES MEDIA

Den nest siste helgen i august får Judaberg en egen glød. Det summer av stemmer langs kaien, rødfargen går igjen på bord, i kasser og mellom bodene, og midt i det hele troner den ubestridte hovedpersonen: Finnøy-tomaten.

På festivalens store lørdag går praten lett mellom gamle kjente og mennesker som aldri har møttes før. Barnefamilier rusler mellom aktivitetene, matlukten blander seg med den friske sjøluften, og overalt møter man frivillige som holder hjulene i gang. Noen har kort vei hjemmefra. Andre har kommet over fjorden eller kjørt et godt stykke for å være med.

Blant de flere tusen menneskene som er innom denne lørdagen, finner vi tilreisende fra blant annet Rennesøy, Randaberg, Haugesund og Jæren. Tomatfestivalen er for lengst blitt større enn en lokal byggedag. Samtidig har den beholdt nærheten og varmen som gjør at folk føler seg velkomne.

Her er det lov å slå av en prat, smake på noe godt og la dagen få gå i sitt eget tempo.

EVENTYRET BEGYNTE I DET SMÅ

Det hele begynte ikke med en festival. Det begynte med Torstein Flesjø og et drivhus på bare 55 kvadratmeter.

Året var 1928. På Finnøy var gårdene små, men jorda god, lyset rikt og klimaet mildt. Torstein så muligheter der andre kanskje først og fremst så begrensninger. Som det heter i fortellingen om ham, fekk han tomatene «te øynå».

Han fant fram til gode planter som var særlig godt egnet for klimaet på Finnøy. Enda viktigere var det kanskje at han ikke ønsket å holde kunnskapen for seg selv. Torstein oppfordret «adle te å vara med». Flere skulle få ta del i det han hadde oppdaget.

Med både pågangsmot og framtidstro kan tomatpioneren med et glimt i øyet kalles Finnøys svar på Moldes Røkke. Han bygde ikke et industrieventyr av skip og stål. Hans eventyr besto av glassruter, jord, solvarme og tomatplanter som strakte seg oppover.

Det første drivhuset var beskjedent etter dagens målestokk, men ideen var stor. Allerede året etter, i 1929, kom det neste drivhuset på Vestbø.

Så begynte det virkelig å gro.

110 DRIVHUS PÅ TI ÅR

Ryktet om tomatene og mulighetene spredte seg fra gård til gård og fra øy til øy. Små bruk som hadde begrenset med dyrkbar jord, kunne få en ny inntektskilde. Drivhusene ga familiene mulighet til å utnytte både klimaet, arbeidskraften og de små jordlappene på en helt ny måte.

Bare ti år etter at Torstein Flesjø satte opp sitt første drivhus, sto det hele 110 drivhus på de grønne øyene i Ryfylke. Tomatdyrkingen hadde da bredt seg videre til blant annet Sjernarøy, Ombo og Rennesøy.

Det må ha vært et ganske spesielt syn når sola traff alle glassrutene. Mellom grønne marker, fjellknauser og blank fjord lå drivhusene og glitret. Inne i varmen arbeidet folk med planting, oppbinding, stell og høsting.

Tomaten skapte arbeidsplasser og inntekter, men også stolthet og tilhørighet. Kunnskapen gikk videre mellom naboer og fra én generasjon til den neste. Hver familie fant sine arbeidsmåter, mens erfaringene ble delt på tvers av gårder og øyer.

Da Torstein døde, 59 år etter etableringen av det første drivhuset,

↑ Det er ganske mye dette det dreier seg om, tomater. Du kunne se, smake og kjøpe på det som Finnøy er mest kjent for.

→ Foran butikken samlet mange seg, for her var scenen rigget for et bra program.

hadde den lille begynnelsen på 55 kvadratmeter for lengst blitt en viktig del av Finnøys identitet.

Han hadde ikke bare dyrket tomater. Han hadde sådd en idé.

DA TOMATEN FIKK SIN EGEN FESTIVAL

Mange år senere fikk tomateventyret sin egen folkefest.

Finnøydagane hadde lenge vært et viktig samlingspunkt, men ble arrangert for siste gang i 2002. Da oppsto tanken om å skape noe nytt — en festival som tok utgangspunkt i det Finnøy allerede var kjent for.

Resultatet ble den første Tomatfestivalen i 2003.

Tor Øyvind Skeiseid og miljøet rundt Ryfylke Livsgnist var sentrale i arbeidet med å forme den nye festivalen. Tomaten skulle få hovedrollen, men festivalen skulle handle om mer enn selve råvaren. Den skulle løfte fram bygda, næringslivet, matkulturen og menneskene som gjennom generasjoner hadde lagt ned utallige arbeidstimer i veksthusene.

I 2008 ble Tomatfestivalen SA etablert. Det ga festivalarbeidet en

fastere organisering og et bedre grunnlag for å utvikle arrangementet videre.

Siden har mange mennesker satt sitt preg på festivalen. Noen har stått fremst på scenen, mens andre har arbeidet i kulissene. Frivillige har rigget bord, pyntet området, tatt imot utstillere, ordnet aktiviteter, ryddet og sørget for at store og små har hatt det godt.

I det nyere festivalarbeidet har blant andre Per Ove Rosland, Jone Ullenes og Heidi Netland Berge stått sentralt. Tove Sivertsen har vært en viktig drivkraft i utviklingen av den landbruksfaglige delen av festivalen. Slik har Tomatfestivalen også blitt en møteplass for produsenter, fagfolk og andre som er opptatt av framtidens matproduksjon.

Festivalen binder dermed sammen det folkelige og det faglige, festen og framtidsarbeidet.

MER ENN EN RØD RÅVARE

Det er lett å tenke at Tomatfestivalen først og fremst handler om smak, mat og morsomme aktiviteter. Alt dette er selvfølgelig en viktig del av festen. Men under den røde overflaten ligger det også en større historie — om små

gårder som fant nye muligheter, familier som arbeidet lange dager i varme veksthus, kunnskap som ble prøvd ut, delt og forbedret. Og om et øysamfunn som gjorde tomaten til en del av sin egen identitet.

Kanskje er det nettopp denne historien man kjenner i den gode stemningen på Judaberg. Blant alle bodene, aktivitetene og menneskene finnes det en stolthet som ikke behøver å rope høyt. Den bare er der — lun, jordnær og like naturlig som tomatkassene langs kaien.

Når flere tusen mennesker fyller festivalområdet denne lørdagen i august, møtes fortid og nåtid. Lokalbefolkningen møter tilreisende. Gamle dyrkertradisjoner møter nye ideer. Og den lille planten Torstein Flesjø satset på i 1928, fortsetter å samle mennesker.

Tomatfestivalen er derfor mer enn en markering av en populær råvare. Den er en takk til dem som gikk foran, en fest for dem som fører tradisjonen videre — og en varm invitasjon til alle som har lyst til å være med.

Akkurat slik Torstein ønsket det da han oppfordret «adle te å vara med».

Kjartan koker det ned til det nære

Han har kokt seg gjennom Las Vegas, verdenshavene, restauranttoppen og TV-ruta. Likevel er det de nære råvarene og menneskene bak dem som gir Kjartan Skjelde aller mest matglede.

TEKST: PER THIME

Det er noe eget ved et telt som fylles av matduft og forventningsfulle mennesker. På torget på Randaberg møtes bønder, matprodusenter, serveringssteder og gjester som er sultne på både smaker og gode historier.

Tour de Taste er blitt en av høstens smakfulle møteplasser i den grønne landsbyen. Her får publikum oppleve hva som dyrkes, foredles og serveres på Randaberg, Kvitsøy og i Stavanger-regionen.

Midt i det hele står Kjartan Skjelde. Kokk, restauratør, kokebokforfatter, programleder og et kjent ansikt fra blant annet MasterChef Norge, Camp Kulinaris og Kjartan rydder opp — hjemme.

I teltet loser han publikum gjennom smaksopplevelsene, deler råd fra scenen og løfter fram produsentene. — Jeg kjente på en stolthet over å se hvor mange utrolig gode produsenter vi har. Det var en fantastisk kveld, med veldig god stemning og masse

glade folk, sier han om sitt første møte med Tour de Taste. — Det viktigste er at produsentene kommer fram i lyset, og at folk får øynene opp for alt som finnes i denne regionen. Samtidig møter du mange kjekke mennesker, får mye god mat og kjenner på stolthet over stedet du kommer fra.

FØLG KOKKEN — HVIS DU KLARER

Under kokkekonkurransen «Følg kokken», kjent fra MasterChef og Camp Kulinaris, får tre deltakere hver sin arbeidsbenk. Oppgaven høres enkel ut: Lag den samme retten som Kjartan. Utfordringen er å følge hvert grep samtidig som det skal kuttes, stekes, smakes til og anrettes — på 20 minutter. — Den som lager den beste retten, og kommer nærmest min, går av med seieren.

Hva rekker en mesterkokk å lage på så kort tid? — Det er endeløst med muligheter!

Mesterkokken Kjartan Skjelde har vært med på mye opp gjennom årene. Her er han hjemme på Randaberg.

RÅVAREN MÅ SMAKE AV STEDET

Tour de Taste passer godt inn i Kjartans matfilosofi. Et langt liv på kjøkkenet har lært ham at de største matopplevelsene ofte begynner med det som vokser nærmest.

En mango i Brasil ble en øye-åpner. Fruktkjøttet var mykt og samtidig fast, med en sødme og syrlighet som nærmest eksploderte i munnen. Mangoen hadde fått modne der den vokste. — Mango er ikke bare mango. Den opplevelsen fikk meg til å forstå enda bedre hvor mye klima, jordsmonn, modning og ferskhet betyr.

Den samme tankegangen tok han med seg til Tango i Stavanger.

Restauranten skulle smake av regionen den lå i.

— Hvis jeg reiser til Italia, vil jeg ikke spise kinamat. Og hvis jeg er i Kina, vil jeg ikke spise pasta. Jeg vil kjenne tilhørigheten til stedet. Det forsterker hele opplevelsen.

I og rundt Randaberg finnes mye av det en kokk kan ønske seg: grønnsaker, frukt, sider, ost og meieriprodukter. — Det bugner av utrolig mye bra. Det fortjener oppmerksomhet.

Ferskheten er avgjørende. En nyhøstet blomkål har en sprøhet og sødme som gradvis forsvinner under lagring. Bak hvert produkt står dessuten mennesker som har brukt tid på å forstå jorden, klimaet og vekstforholdene

— uten noen garanti for at kundene velger deres varer. — De legger nesten hodet på blokken når de tør å satse. Når resultatet blir autentisk og fantastisk, er det noe jeg elsker. Jeg heier veldig på dem. — Hvis ingen kjøper de lokale potetene, kan bonden til slutt slutte å dyrke dem.

GUTTEN SOM IKKE VILLE SPISE

At Kjartan skulle bli en av landets mest profilerte kokker, var langt fra opplagt. Som barn likte han nesten ingenting. Moren kunne sitte i timevis og forsøke å få i ham nok mat. Både smaker og konsistenser traff ham sterkt. Et måltid med lutfisk hos en onkel har festet seg i minnet. Den lille gutten holdt på

Kjartan Skjelde trives på Randaberg og denne høsten er intet unntak. I et telt på torget i september var stikkordet Tour de Taste.

Kristine Enger deltok, sammen med svært mange andre, under forrige års arrangement.

Ingrid Espelid Hovig var fantastisk. Den beste formidleren og en pedagog uten sidestykke.

KJARTAN SKJELDE

å kaste opp. I dag er lutefisk noe av det beste han vet.

Som voksen har Kjartan forstått at det han opplevde som vanskelig, sannsynligvis hang sammen med spesielt følsomme smaksløker. — Det som var en utfordring da jeg var liten, har blitt et fantastisk verktøy i yrket mitt.

Han var skolelei, hadde mye energi og trivdes best med praktisk arbeid. Inspirasjonen kom fra en 18-åring som gikk i kokkelære, hadde førerkort og egen bil. Kjartan så på ham og tenkte: Det er akkurat det jeg skal gjøre.

EN KNIV I KOFFERTEN

Læretiden fikk han i en kantine i Stavanger-regionen, hvor maten ble laget fra bunnen av og i store mengder. Gjennom gjentakelser fikk han håndverket inn i hendene.

Etter fagbrevet i 1995 førte en tilfeldig samtale med en nabo til et jobbtilbud i Las Vegas. Kjartan pakket

kofferten, la kokkeknivene oppi og dro nærmest med første fly. Han var 19 år. — Du ble voksen fra null til hundre på ti sekunder. Las Vegas var fullstendig galskap, så du måtte finne en måte å leve og arbeide på.

På et av verdens største hoteller lærte han å lage mat i enorme mengder, men også å forstå mennesker fra forskjellige land og kulturer.

Las Vegas ble begynnelsen på nærmere ti år med reising. Han arbeidet i Danmark, London og Oslo, studerte vin i Portugal og Spania og laget mat under Volvo Ocean Race.

I 2004 vendte han hjem og åpnet Tango i Stavanger sammen med Aslak Dalehaug. Restauranten ble raskt regnet blant landets beste. Kjartan kom også med på det norske kokkelandslaget, som tok VM-gull i 2006 og OL-gull i 2008. — Motivasjonen kom innenfra. Jeg likte så godt det jeg holdt på med.

Oppmerksomheten og alt det andre ble en bonus.

TV-KOKKEN SOM VIL DELE

Suksessen med Tango og kokkelandslaget åpnet døren til TV.

Det er ikke først og fremst kjendislivet som lokker. Det er muligheten til å få flere til å kjenne gleden ved å lage mat.

En restaurantgjest som elsket Kjartans letttrykte kveitekrem, fikk oppskriften med seg hjem. En uke senere kom han tilbake med champagne. Han hadde servert retten til sine egne gjester — og fått det til. — Det er én ting å sitte og nyte maten selv. Men å dele kunnskapen og hjelpe andre til å få den samme følelsen gir meg ekstremt mye.

Den samme tanken ligger bak kokebøkene. Kjartans Tango gjorde restaurantmaten mer tilgjengelig

hjemme. Som far ble han opptatt av god familiemat og raske middager. I den nyeste boken, *I Kjartans gryte*, samler han 75 middager som kan lages i én gryte eller panne.

Felles for bøkene er ønsket om å senke terskelen. Maten skal smake godt, men den skal også være mulig å lykkes med.

Først som voksen fikk Kjartan vite at han har lese- og skriveansker. I dag skriver han gjerne med store bokstaver og arbeider etter en tydelig plan.

Da han skrev sin første kokebok, fikk han hjelp av Ingrid Espelid Hovig. Hun viste ham hvordan en god oppskrift skulle bygges opp. — Hun var fantastisk. Den beste formidleren og en pedagog uten sidestykke.

DER SMAKEN HØRER HJEMME

I teltet på torget møtes mange av trådene i Kjartans liv:

konkurransinstinkt fra kokkelandslaget, tryggheten fra TV-studioet, den kresne gutten og 19-åringen som oppdaget verden med knivene i kofferten.

Først og fremst er her gleden over råvarene og menneskene som står bak dem.

— Mat er nesten hele livet mitt. Gleden ved å nyte et måltid og få en god opplevelse, den kan andre også få.

Etter Las Vegas, verdenshavene, restauranttoppen, gullmedaljene og alle årene på TV er det fortsatt det nære som driver ham: en råvare med ekte smak, noen kjekke mennesker rundt bordet — og følelsen av å høre hjemme.

Det begynte med en hjelpesending til Romania. Siden har Ingvar og Silje Landa gjort reiser til levebrød, livsverk og gode minner på hjul.

TEKST: PER THIME

Neste stopp: fellesskap

Det er ikke alle kjærlighets-historier som begynner med en hjelpesending. For Ingvar og Silje Landa gjorde den det.

I august 1991 kjørte Ingvar til Romania med hjelpesending. Landet var preget av årene etter kommunist-regimet, og turen skulle egentlig handle om å frakte hjelp dit den trengtes. Men livet har av og til sine egne ruter.

I Romania møtte han Silje. — Jeg kjørte ned en hjelpesending og tok med kona hjem igjen som returlast, sier Ingvar.

Han ler litt når han sier det. Det er bussmannens kortversjon av romantikken. Ikke så mye staffasje. Bare rett på sak.

De giftet seg i 1994. Silje kom til Norge og begynte å jobbe på syke-huset på prematuravdelingen. Der ble kollegene nysgjerrige. De ville vite mer om hvor hun kom fra. Hvordan var Romania? Hvordan var sykehuset der?

Nysgjerrigheten ble til den første turen. — Vi kjørte ned med minibuss. Det var 10—12 stykker, forteller Ingvar.

Da de kom hjem igjen, begynte deltakerne å fortelle hvor kjekt de hadde hatt det. De hadde ikke bare sett et annet land. De hadde møtt det gjennom noen som kjente det.

Dermed begynte det som etter hvert skulle bli Ingvars Reiser.

TI MINUTTER PÅ KJØKKENBENKEN

Noen firma starter med investorer, møter og strategiplaner. Ingvars Reiser startet mer jordnært.

— Det var på kjøkkenbenken. En ti minutters diskusjon, sier Ingvar.

Turen hadde gått så godt. Folk var fornøyde. De hadde klart å lage noe som betydde noe. Hvorfor ikke fortsette?

Først leide de buss. Siden kjøpte de egen, for å få bedre kontroll og kunne gi den servicen de ønsket.

Ingvars Reiser holder til på Randaberg, men reisende kommer fra hele regionen. Felles for mange er

↓ Silje og Ingvar Landa er veteraner innen turbussmiljøet.

↓↓ Ute på landsbygda i Romania aktiviseres de reisende.

Opplevelser er viktig for det lokale reiseselskapet. Her filmes og fotograferes det på en av mange utflukter.

Folk skal komme
som gjester og
reise som venner.

SILJE LANDA

ønsket om å slippe å ordne alt selv.
— Før hadde vi hytte og måtte leie, vaske og skrape den hytta. Her får vi alt opp i hendene, sier Ingvar om noe av det gjestene forteller.

Det liker han. Ikke fordi folk skal være passive, men fordi de skal kunne senke skuldrene. Reise handler også om ro.

BUSS ER MER ENN BUSS

En god busstur er ikke bare å starte motoren og følge GPS-en.

Den må ha takt.

Det skal være pauser, men ikke for mange. Kaffe, men på riktig tidspunkt. Litt informasjon, men ikke så mye at folk blir mette før lunsj. Noen ganger skal mikrofonen brukes. Andre ganger skal utsikten få snakke.

— Vi prøver å få dialog på bussen, ikke bare monolog, sier Ingvar.

Han har erfart at passasjerene ofte har like mye å gi som den som står for turen. Noen er nesten hundre år og forteller levende om krigen. Andre deler historier fra arbeidsliv, bygder, familie og reiser. I en buss kan det sitte et helt lite bibliotek av livserfaring.

Derfor er slagordet til Ingvars Reiser mer enn en setning på en nettside: «Aldri ensom med oss.»

— Selv om det er mange som reiser alene, skal de aldri føle seg alene. Vi tar vare på alle, sier Silje.

For dem handler det ikke bare om enkeltpersoner. Også par kan lengte etter fellesskap. På tur blir man litt mer åpne. Man deler drops, kaffe, latter og utsikt. Og kanskje en historie eller to.

ET STYKKE TRANSILVANIA

Romania og Transilvania er likevel noe helt eget hos Ingvar og Silje. Der skiller de seg fra mange andre reiseselskaper.

— Vi inviterer folk hjem til oss i Romania, sier Ingvar.

Det er ikke en tilfeldig formulering. De inviterer faktisk gjestene hjem — til stedet de har bygget opp i Siljes hjemtrakter. Hovedhuset er fra 1890-årene, med tykke murer, høye rom og historie i veggene. Eiendommen har røtter i familien hennes, og rundt huset har de over tid skapt rom, samlingssteder og opplevelser for gjestene.

De har 17 dobbeltrom og to enerom. De har fellesstue, grillplass, sommerstue og en gammel kjeller som er blitt vinkjeller. De har Volvo feltvogner til turer ut i terrenget. De har rom for musikk, dans, mat, prat og stille øyeblikk.

— Vi har hotellstandard, men ikke TV. Det er med vilje, for folk skal snakke med hverandre, sier Ingvar.

Og folk klager ikke. De sitter heller ute i solveggen med morgenkaffe. Ser kyr gå forbi. Hører hester i gata. Følger traktorer og bygdeliv. Det er ikke polert turistkulisse. Det er liv. — Du kommer i en annen modus når du får bo ute på bygda, sier Silje.

KOMMER SOM GJESTER

For Silje er turene til Romania mer enn arbeid. Det er å vise fram et sted hun bærer med seg.

Hun er ungarsk fra Transilvania, i Romania, og forteller gjestene om historien slik hun kjenner den. Om folkeslag, grenser, kommunisttid, forandring og utvikling. Hun bruker ikke turene til å ramse opp årstall. Hun vil gi folk forståelse.

— Årstall husker man ikke. Historien kort fortalt gir en opplevelse, sier hun.

Ingvar merker hva det gjør med gjestene når Silje forteller. — Når hun forteller om barndommen sin og kommunisttiden, er det ikke mange øyne som er tørre, sier han.

Det er her turene får sin egen verdi. Gjестene får ikke bare se et land. De får kjenne litt på det. De får møte folk, spise mat, høre historier og forstå at Romania ikke er én ting, men mange.

— Folk skal komme som gjester og reise som venner, sier Silje.

Noen ganger føles det kanskje som familie også.

KAFFE FØR FROKOST

Dagene i Romania har sin egen rytme.

Først frokostkaffe ute. Gjerne i solveggen. Kanskje en liten knaps, om det passer seg. Så samles alle til frokost. Ikke hver for seg, men sammen. Praten er gjerne i gang før de kommer inn.

Maten lager de ofte selv til frokost, med hjelp fra familie og andre rundt dem. Middager og lunsjer kjøpes gjerne lokalt, blant annet hos et lite pensjonat noen hundre meter unna. — Vi liker å støtte det lokale næringslivet, sier Ingvar.

På kvelden kan det komme lokale musikere eller folkedansere. En gutt som første gang kom med trekkspill som liten, kommer nå som ungdom sammen med far og bestefar. Slik blir

I et eldre militærkjøretøy fra Norge, fraktes de mange reisende rundt i nærområdet.

turisme noe mer enn at gjestene ser på. De lokale kommer inn. Gjestene møter dem. Det skapes bånd.

NÆRE PERLER OG LANGE STREKK

Selv om Romania har fått stor plass i historien, lager Ingvar og Silje også mange andre turer. Dagsturer, helgeturer, ukesturer, Norge, Europa, nær-områder og reisemål folk ikke alltid tenker på selv. — Folk vil ut på tur, sier Silje.

Hun mener mange kanskje er litt ferdige med bare badeliv, storbyliv og museer. De vil nærmere kulturen. De vil gjøre noe sammen.

Ingvar er opptatt av å finne opplevelser som passer gruppen. — Du må sette deg inn i dem som er med på tur, sier han.

Silje, som ikke er fra Norge, ser ofte norske reisemål med friske øyne. Hun spør seg selv hva hun ville hatt lyst til å oppleve. Slik finner de steder som andre kanskje overser.

De nevner Stjernarøy, Ombo, Finnøy og Fogn som nære perler. — Vi skal ofte til Nordkapp, men hopper over det som ligger rett rundt oss, sier Silje.

Det er nesten som i livet ellers. Man trenger ikke alltid dra lengst for å finne det fineste.

DA ALT STOPPET

Koronaperioden ble tung for hele reiselivet, men for Ingvar og Silje ble den

også personlig. Som en saksopplysning hadde selskapet en tur i denne perioden som fikk enorm medieoppmerksomhet. I mange medier ble den omtalt som «smittebussen», og plutselig sto et lite lokalt reiseselskap midt i en nasjonal nyhetssak.

— Det var grusomt, sier Silje.

Ingvar sier det tøffeste ikke først og fremst var omtalen, men ansvaret for passasjerene.

— Tenk om vi hadde mistet noen av våre kjære passasjerer. Det var den verste tanken, sier han.

De opplevde også at mye av omtalen ble både voldsom og feilaktig. — Vi lærte at ærlighet varer lengst. Vi var fullstendig åpne, sier Ingvar.

De forteller at de hadde gjort omfattende smitteverntiltak i forkant og underveis. Etter hvert kom det også gode tilbakemeldinger fra både helsemyndigheter og politikere for arbeidet de hadde gjort.

Likevel satte perioden spor. Da verden åpnet igjen, kom også reisene tilbake. Kanskje ble behovet for å reise sammen enda tydeligere etter årene med avstand.

TOM BUSS, FULLT HJERTE

Når turen er over og siste passasjer har gått av, skulle man tro at det bare er godt å være ferdig. Men slik er det ikke helt. — Når du har tømt bussen, savner du dem som har vært med. Du synes det er tomt i bussen, sier Ingvar.

Det sier mye.

For ham og Silje handler dette ikke bare om næring. Det handler om å skape noe som betyr noe for andre. Når folk ler, drøser, finner tonen og koser seg, får de selv noe tilbake.

— Det er ikke pengemessig. Det er følelsemessig. Du ser at nå klarte vi å gjøre noe for noen, sier Ingvar.

De har ingen store planer om å bli et stort selskap. De lever mer i nået. De vil lage gode turer så lenge helse, lyst og krefter er der. — Vi tar ikke mål av oss til å bli et svært selskap, sier Ingvar.

De har hatt flere busser, men har nå én. Det passer dem. Da kan de være tettere på. Være med selv. Holde fast på det personlige.

VEIEN VIDERE

Det er kanskje nettopp derfor Ingvars Reiser har funnet sin plass. For til slutt handler ikke reisen bare om hvor man skal. Den handler om hvem man reiser med, hvem som tar imot, og hvordan man har det underveis.

Ingvar og Silje har kjørt langt. Fra hjelpesending til kjærlighet. Fra minibuss til reiseselskap. Fra hele regionen til Transilvania. Fra tilfeldigheter til livsverk.

Neste tur starter kanskje med at noen spør:

Når går bussen?

Og hos Ingvars Reiser er svaret mer enn et klokkeslett. Det er en invitasjon.

Gudstjenester høsten 2026

20. sept. kl. 11.00, Grødem kirke
27. sept. kl. 11.00, Randaberg kirke
4. okt. kl. 11.00, Randaberg kirke
11. okt. kl. 11.00, Grødem kirke
18. okt. kl. 11.00, KAOS kirke på Varen kulturscene.
Utdeling av barnebibel til 4 åringene
25. okt. kl. 11.00, Randaberg kirke. Storsøndag
1. nov. kl. 11.00, Randaberg kirke. Minnegudstjeneste
8. nov. kl. 11.00, Fellesmøte, Randaberg forsamlingshus
15. nov. kl. 11.00, Randaberg kirke. Storsøndag
22. nov. kl. 11.00, KAOS kirke på Varen kulturscene, presentasjon av konfirmantene.
29. nov. kl. 11.00, Randaberg kirke. Familiegudstjeneste

Plan for søndagsskole og Junior KRIK finnes på våre nettsider eller på SPOND gruppe: OGJHY

Trenger du noen å snakke med?

Vi er tilgjengelige for samtaler om både stort og smått.

Kontakt oss

Det skjer mye i menigheten hver uke.

For oppdatert program, spørsmål eller andre henvendelser, se våre nettsider

www.randaberg.kirken.no eller kontakt oss på tlf. 51413130

Velkommen på middag i kirkestua

Onsdager i oddetallsuker er du velkommen til en sosial, rimelig og god middag i kirkestua kl. 16.00.

Påmelding og meny finner du i SPOND (kode: HTGWL), eller ved å kontakte oss

Visste du at vi annenhver fredag har arrangement for tweens og ungdom?
HITS tweensklubb (5.-7.klasse) og ungdomsklubben Meet Bassenget (8.klasse og eldre).

Mer info finner du på våre nettsider

Koppen går

Janniche Håland

1. HVEM ER DU — MED DINE EGNE ORD?

Det er et stort og dyptgående spørsmål, så jeg velger minste motstands vei og forteller hva jeg liker å holde på med. Jeg er en person som liker å omgås mennesker, samtidig som jeg søker ro og tilbaketrekking på fritiden. Jeg elsker å tilbringe tid sammen med mann, barn og barnebarn. Jeg liker å lese bøker og aviser — helst i papirform — og går gjerne på teater og konserter. Jeg trives også godt i hagen.

2. HVOR HØRER DU HJEMME, OG HVA BETYR DETTE STEDET FOR DEG?

Jeg har bodd på Randaberg hele livet og stortrives med det. Jeg liker at Randaberg er landlig, med fin natur og flotte turstier, samtidig som vi har et sentrum med et godt utvalg av butikker og spisesteder. Nærheten til Stavanger setter jeg også stor pris på.

3. HVA GJØR DEG SKIKKELIG GLAD?

En flott sommerdag i seilbåten, ankret opp i en bukt, med en god bok i hånden og badedrakten klar til enhver tid. Da er livet godt!

4. HVA KAN IRRITERE DEG MER ENN DET EGENTLIG BURDE?

På hjemmekontoret mitt har jeg en skriver som alltid skal oppdatere seg akkurat når jeg en sjelden gang må skrive ut noe. Da tar det ekstra lang tid å få jobben gjort. Men jeg har lært nå: Jeg trykker på «Skriv ut» og går ned på kjøkkenet for å hente et glass vann. Så får skriveren styre på til den er klar.

5. HVA ER DU OVER-RASKENDE GOD TIL — OG TILSVARENDE HÅPLØS TIL?

Jeg er veldig god på praktisk arbeid og på å finne løsninger på praktiske problemer. Derimot er jeg håpløs når jeg for eksempel skal skifte til en ny mobiltelefon og ordne med alt som følger med av oppdateringer og gudene vet hva. Da går jeg nesten i «meltdown». Heldigvis hjelper mannen min meg langt på vei.

6. HVA ER DU MEST STOLT AV Å HA FÅTT TIL?

Det jeg er aller mest stolt av, er at mannen min og jeg har oppdratt to døtre, loset dem gjennom barndommen og ungdomstiden og inn i voksenlivet — og sett dem lande på begge beina. Alt dette uten å ha gjort det før, fått trening eller blitt utdelt noen bruksanvisning. Det har vært den vanskeligste, viktigste og kjekkeste opplevelsen i hele livet.

En god nummer to er at jeg kjøpte bakeriutsalget. Jeg gjør som Pippi Langstrømpe sier: «Det har jeg ikke gjort før, så det klarer jeg helt sikkert!»

7. HVA ER DET FÅ MENNESKER VET OM DEG?

Jeg elsker Agatha Christies romanfigurer Poirot og Miss Marple. Jeg har sett alle filmene flere ganger. Da koser jeg meg!

8. HVEM VILLE DU INVITERT PÅ KAFFE DERSOM DU KUNNE VELGE HVEM SOM HELST — OG HVORFOR?

Dette var vanskelig. Det er mange personer å velge mellom, men etter å ha tenkt nøye gjennom det velger jeg en historisk person som har betydd mye for mange og skrevet historie gjennom handlingene sine.

Jeg ville gjerne ha drukket kaffe med Norges første kvinnelige statsminister, Gro Harlem Brundtland. Hun gikk foran og åpnet veien for kvinner inn i viktige posisjoner i samfunnet. Det var nok ingen enkel jobb å ta på seg som landets første kvinnelige statsminister, så hun hadde sikkert hatt mye interessant å fortelle.

9. HVA VILLE DU FORANDRET I NÆRMILJØET DERSOM DU FIKK BESTEMME HELT ALENE ÉN DAG?

Jeg ville ha bygget senior-leiligheter på Harestad skole-tomten. Der kunne eldre som opplever at det blir for tungt og vanskelig å bo i sitt eget hus, men som samtidig er for friske til å bo på sykehjem, få et godt sted å bo.

Det skulle vært lettstelte leiligheter, tilrettelagt for personer med rullator eller rullestol. I tillegg skulle det vært felles oppholdsrom og kjøkken, slik at naboene kunne samles til hyggelige måltider og sosialt samvær.

Dersom noen trenger hjemmesykepleie, slipper de ansatte å kjøre på kryss og tvers gjennom hele bygda. Det vil være både tids- og kostnads-besparende. Samtidig vil senior-leilighetene frigjøre boliger som unge familier trenger. Mange ønsker å flytte til Randaberg, men det er vanskelig for dem å finne bolig.

10. DU BESTEMMER NESTE DELTAKER I SPALTEN — HVEM SKAL SVARE?

Jeg utfordrer Anu Allikas, en fantastisk kunstner og keramiker. Hun lager flotte keramikkfigurer som selges både i inn- og utland.

Det er viktig å ta vare på kunsten, spesielt i disse dager når KI tar stadig større plass. Vi må passe på at KI ikke trenger seg inn og overtar den viktige jobben kunstnerne gjør. Kunst kan ha et budskap, skape undring og refleksjon og sette i gang prosesser i mennesker. Et pent bilde laget av KI har ikke nødvendigvis disse egenskapene. Det kan fort bli flatt og kjedelig.

En 58-åring fra Randaberg dro til fjells med nye tursko, kone og hund. Målet var Øvre Sandvatnhytta – en hytte vi heldigvis aldri nådde.

TEKST OG FOTO: PER THIME

Ut på tur et sted i Rødal, hvor Nina og Bamse, den finske lapphunden, ligger først i løypa. Det var både kaldt og vått — noe «gjenglemt» snø fant vi og i dalføret.

Hytta vi nesten nådde

Det finnes mange gode grunner til å stå opp klokken fem en lørdagsmorgen. Fiske. Ferie. Fly. En fotballturnering med barna. Eller et ekstremt godt kupp på Finn som må hentes før selgeren tar til fornuften.

Men å sprette opp i otta på Randaberg for å kjøre 20 mil, parkere bilen og deretter legge ut på en fem kilometers marsj i Røldalsfjellene — det krever en psykiatrisk utredning.

Særlig når mannen bak prosjektet er 58 år gammel, og må innrømme at dette var hans offisielle debut i kategorien «ekte fjelltur».

Dette var ikke en koselig søndagsrunde rundt Hålandsvatnet. Det var ikke en kjapp luftetur i nabolaget med hunden og en tynn regnjakke «i tilfelle».

Nei, her snakker vi full pakke: Sekk, mat, kaffe, kart og splitter nye tursko.

Målet var Øvre Sandvatnhytta. Vi nådde den aldri. Det er like greit å spoile det med én gang.

For noen ganger blir ikke turen slik man har visualisert det i sofakroken.

Man kan pakke så proft man vil, men fjellet har alltid siste ordet.

Denne dagen snakket fjellet i store bokstaver. Med caps lock på.

BRØYTEPINNER ELLER SKYSKRAPERER?

Vi trillet ut fra Grødem mens oppgående folk fortsatt snudde puten. Ruta gikk via Boknafjorden, innover mot Aksdal, og videre mot Sand og Sauda.

«Fra Grødem til Røldalsfjellene» — det hørtes unektelig litt nasjonalromantisk ut.

Det føltes betydelig mindre romantisk jo nærmere vi kom. Etter Sauda var det nemlig slutt på alt som minnet om sivilisert autostrada.

Veien ble smalere, svingene krappere, og bobilene dukket opp i alle fasonger. Store, små, brede og noen så paniske at sjåføren helt tydelig ba til høyere makter om en snuplass.

Langs veien sto de høyeste brøytetepinnene jeg har sett i mitt syndige liv. De må ha vært fem—seks meter høye.

Riktig retning, men ikke riktig grei skuring i Saudafjellene.

Joda, det var fuktig for både redaktør Per Thime og de få andre som var på tur denne dagen i begynnelsen av august.

— Jøss, hva skal man med gatelys på en så øde fjellvei? undret jeg høyt.

Så gikk det opp for oss: Det var ikke lyktestolper. Det var vinterens målestokk.

Når brøytepinnene er høyere enn en gjennomsnittlig tomannsbolig, skjønner du at det råder andre klimatiske lover her oppe enn hjemme på flate Randaberg.

Fartsgrensen var 80. Speedometeret mitt viste 30. Og jeg skal være pinlig ærlig: Jeg hatet den veien. Rett og slett.

«SPONSET» AV MONSEN

Ved starten av løypa var det åtte grader. Ikke akkurat Syden, men vi var jo «forberedt på fjellvær». Trodde vi.

Sekken ble rigget, hunden ble koblet, og skoene ble snørt.

Her må vi stoppe opp ved fottøyet. Jeg hadde nemlig fått mine aller første, ordentlige tursko av min kjære Nina. I en alder av 58 år.

Noen vil kanskje påpeke at det er i seneste laget å debutere med skikkelig

Når brøytepinnene er høyere enn en gjennomsnittlig tomannsbolig, skjønner du at det råder andre klimatiske lover her oppe enn hjemme.

PER THIME

fottøy når man har bodd på Vestlandet i over et halvt århundre.

Her møter du jo folk som nærmest blir født med ulltrøye, kartmappe i hånden og termos i sekken. Men bedre sent enn aldri.

Der sto jeg altså, med en fersk følelse av å ha meldt meg inn i en klubb jeg burde vært medlem av siden 1970-tallet.

På sett og vis var Lars Monsen med på turen. Han kom riktignok ikke gående ut av tåka med villmarksblikk og bålcaffe for å klappe meg på skulderen.

Men skomerket hans var limt til føttene mine. For en nybegynner fungerte det som en slags mental fjellgaranti.

Med på turen var heldigvis også Nina, som hadde både roen og langt mer erfaring enn meg. Og så Bamse, vår finske lapphund.

En fantastisk hund. Sær, javel, men snill. En firbeint luring med tykk pels og ekstremt sterke meninger om det meste.

Han la av gårde i kjent stil: Bamse i tet, kånå like bak, og undertegnede halsende noen meter bak der igjen. Omtrent som familiestrukturen ellers i hverdagen.

PAPIR VS. VIRKELIGHET

Løypa inn mot hytta var oppgitt til rundt 4,5 kilometer. På papiret høres det ut som en bedagelig formiddagstur.

Men papiret går som kjent ikke selv. Papiret står ikke i øsregn, det kjenner

ikke stiv kuling i ansiktet, og det må definitivt ikke forsere elver.

Retningen var uansett udiskutabel: oppover. Så litt nedover. Så flatt, og så rett opp igjen.

De røde T-ene til Turistforeningen dukket opp på steinene én etter én. En trygg liten bokstav i alt det grå.

En slags skriftlig bekreftelse på at vi ikke bare var to voksne mennesker og en lapphund som hadde forvillet oss inn i et gult farevarsel.

I sekkene hadde vi mat, kaffe og hundefôr. Når jeg tenker etter, var det vel strengt tatt bare hunden som spiste.

Vi to andre hadde mer enn nok med å holde oss oppreist.

For stien bød på mer enn stein og vind. Det var elver som skulle krysses. Flere av dem. Og denne dagen var de ikke akkurat i det gjestfrie hjørnet.

Glem små, koselige fjellbekker som klukker pent over steinene. Dette var strie, frådende strømmer.

Værgudene hadde åpenbart levert langt mer nedbør enn det meteorologen på TV hadde lovet oss.

JANUAR I AUGUST

Jo høyere vi klatret, jo mer oppgitt ble jeg over eget prosjekt. Temperaturen sank til fire grader. Vinden økte til stiv kuling.

Regnet kom ikke lenger ovenfra; det ble skutt horisontalt inn fra siden og fant veien inn gjennom hver eneste mikroskopiske åpning i tøyet.

Det var overhodet ikke «friskt og fint». Det var overhodet ikke «godt å kjenne at man lever». Det var rett og slett et jævlig møkkavær.

Søkkvåte ble vi fra topp til tå. På over 1000 meters høyde lå det fortsatt snø i fjellsidene.

Akkurat da opplevdes ikke snøen som et vakkert postkortmotiv, men som en hånlige påminnelse om at fjellet driter tynt i kalenderen.

Det var første helgen i august, men kroppen min var overbevist om at det var midt i januar.

Etter hvert begynte jeg å snakke høyt med meg selv. Det startet optimistisk.

— Jaja, dette går vel greit.

En kilometer senere:

— Dette var jo ... friskt.

Til slutt, med klaprende tenner:

— Ja, dette var kanskje i det drøyeste laget.

Ingen svarte. Bortsett fra Nina, som ga meg et blikk som spiddet meg tvers gjennom regnjakka.

Det blikket fortalte meg at hun hadde konkludert med akkurat det samme for over en time siden — hun hadde bare ikke hatt behov for å holde et foredrag om det.

DET STORE NEDERLAGET

Ifølge kartet hadde vi rundt 500 meter igjen til hytta. Hvis jeg leste det riktig, vel å merke.

Man skal aldri være for kjekk i tøffelen når kartet er gjennomvått, brillene er fullstendig tåkelagt og

mannen som prøver å navigere er på grensen til hypotermi.

Men vi var nære. Vi kunne nesten lukte tørr ved og hyttekos.

Så kom elva. Den elva.

Dette var ikke en bekk vi kunne skreve over mens vi latet som om vi var Lars Monsen selv. Vannet dundret voldsomt av gårde.

Det var dypt, og strømmen var skremmende kraftig.

Vi stoppet opp. Vi sjekket oppstrøms, vi sjekket nedstrøms, speidet og vurderte.

Men det fantes ingen trygg passering. Ikke en eneste stein vi kunne satse livet på i kuling, kulde og med en hund som også måtte over.

Vi så på hverandre. Og så tok vi valget: Vi snudde.

Vi turte rett og slett ikke. Og det er kanskje den viktigste og klokeste setningen i hele denne historien.

Vi turte ikke. Ikke fordi vi var feige, men fordi vi hadde en plan om å komme oss levende hjem igjen til Randaberg. Alle tre.

INGEN SKAM, BARE VELDIG SURT

Det finnes en fjellvettregel som siteres flittig: Vend i tide, det er ingen skam å snu.

La meg bare slå det fast: Den regelen høres ekstremt mye smartere ut når du sitter med en varm kaffekopp i sofaen hjemme, enn når du står som en druknet kråke i 1000 meters høyde og vet at målet ligger fem minutter unna.

Det sved brutalt i stoltheten.

Mat må man ha på tur i fjellheimen, og Bamse var godt fornøyd med serveringen.

For de som hadde valgt denne ruta for utsiktens del, så var dette feil dag.

Turen tilbake ble en lang, våt og seig affære. Men skritt for skritt kom vi oss ned til bilen.

Da vi endelig fikk vridd opp sokkene, skrudd setevarmen på maks og satt kursen hjemover, skjedde det noe magisk.

Varmen kom tilbake. Stoltheten overtok for skammen.

Vi nådde aldri Øvre Sandvatnhytta.

Men jeg fikk innvidd turskoene mine, Lars Monsen overlevde dåpen, og vi lærte fjellet å kjenne på sitt mest brutale.

Neste gang skinner forhåpentligvis solen. Og da skal den elva få merke at 58-åringen fra Randaberg har kjøpt seg fjellsko for å bruke dem!

21 GRUNNER TIL Å BESØKE SENTRUM 21

- 1.Fordi du er i Randaberg.

2.Fordi det er nært.

3.Fordi du liker å handle lokalt.

4.Fordi du plutselig mangler noe.

5.Fordi du bare skal «se litt».

6.Fordi hverdagen trenger et lite avbrekk.

7.Fordi det er hyggelig å møte kjente.

8.Fordi små ærend også fortjener litt trivsel.

9.Fordi du liker utvalget av butikker.
- 10.Fordi du er nysgjerrig.

11.Fordi du har tid.

12.Fordi det er et behagelig og rolig senter.

13.Fordi du liker å ha et levende sentrum.

14.Fordi Sentrum 21 er et lite, og koselig senter.

15.Fordi du kanskje finner noe du ikke visste du trengte.

16.Fordi en liten tur kan bli dagens hyggeligste.

17.Fordi du er på vei forbi.

18.Fordi du finner unike butikker her.

- 19.Fordi du liker steder med personlighet.

20.Fordi du allerede er glad i Sentrum 21.

21.Fordi 21 grunner er mer enn nok.

Møt butikkene på Sentrum 21 på de neste sidene.

- Materiale:

Veiledende pinne:

Heklefasthet:
- 1 nøste (100gram) Tubegarn TB102

Heklenål 7mm

10 fastmasker x 10 omganger med heklenål størrelse 7mm = 10x10
- Mål:

Tilbehør:
- Lengde: 22 cm Høyde: 13 cm

Dring (AC401)

Karabinkrok (AC4023)

Glidlås 18 cm (ZL128)

Metall merke (ML1005)

Selma Clutch - Oppskrift

- 1.omg. Hekle 21 luftmasker.

2.omg. Hekle 1 fastmaske i andre luftmaske fra heklenålen. Hekle fastmasker i de 18 neste luftmaskene. Hekle 3 fastmasker i den siste luftmasken. Disse 3 fastmarkene fanner en bue. Hekle fastmasker i de 18 neste luftmaskene. Hekle 2 fastmasker i siste maske. Avslutt omgangen med 1 kjedemaske i omgangens første maske. Hekle 1 luftmaske.
- 3.omg. -11. omg. Hekle 1 fastmaske i bakre maskeledd i samme maske som du heklet kjedemasken. Sett en maskemarkør i den første masken. Hekle 41 masker i bakre maskjeledd. Avslutt med 1 kjedemaske i bakre maskeledd i masken med maskemarkøren. Hekle 1 luftmaske.

- 12.omg. Hekle 1 fastmaske i bakre maskeledd i samme maske som du heklet kjedemasken. Sett en maskemarkør i den første masken. Hekle 40 fastmasker. Legg D-ringen mot kanten til den siste masken og hekle 1 fastmaskje gjennom D-ringen og masken. Klipp tråden og trekk den gjennom løkken. Sy tråden gjennom første maske på omgangen og ned gjennom toppen på siste maske og maskens ledd på vrangsiden. Fest tråden.

Fest en liten tråd av tubegarn i hver side av metallmerket. Trekk tråden gjennom til innsiden av vesken og sy fast. Sy fast glidlåsen for hånd.

Klipp 2 tråder tubegarn på 250 cm. Brett tråden i to på 40 cm og fest dem i ringen til karabinkroken slik at lengdene på 40 cm ligger i midten. Knytt ca. 28-30 cm makrame over de to trådene i midten. Trekk tråden gjennom ringen til karabinkroken og surr en tråd rundt og fest. Fest karabinkroken i D-ringen.

SANDE

S Ø R

KALON
STUDIO

Nå finner du produkter fra
Vossabia hos oss.

vitusapotek⁺

Hos Vitusapotek Randaberg møter du et team som tar seg tid, lytter og hjelper deg når du trenger det. Her kan du føle deg trygg og godt ivaretatt, enten du har et spørsmål eller bare skal hente det du trenger.

Velkommen til
Landsbybakeriet

Vi er et koselig bakeriutsalg midt i Randaberg sentrum, med god og fersk mat, kaffe og kjekk drøs rundt kafébordene. Vi har hyggelige lokaler og god plass til å sitte, enten du kommer alene, med en venn eller sammen med familien.

Når var sist du hadde en
synsundersøkelse?

Tusen takk

til våre logoannonsører!

Montér

RANSO

SpareBank 1
SØR-NORGE

Velkommen til **FRISØRENE** i Randabergporten

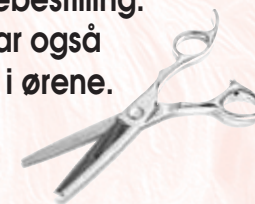

Kate Tlf 478 61 341
kh1910@icloud.com

Hilde Tlf 92 82 59 11
hildehalsne@gmail.com

Stikk innom, eller ta
kontakt med oss for
timebestilling.
Vi tar også
hull i ørene.

**INGVILL
NEGLESALONG**

- hos Frisørene
Shellac, manikyr, pedikyr.
Profesjonell neglepleie
med fokus på kvalitet
og personlig service

Timebestilling: 922 47 496.

Randabergveien 300 b, Randaberg (på Randabergslettå) Internett: <https://irpfrisorene.no/>

Radon er usynlig – men det er mulig å gjøre noe med

Radon bør tas på alvor, men det er ingen grunn til å bli handlingslammet. Det er hovedbudskapet fra Radon Sør-Vest, et av de nyeste medlemmene i Landsbyforeningen.

TEKST OG FOTO: PER THIME

Fra basen på Randaberg hjelper firmaet boligeiere med hele prosessen — fra den første målingen til eventuelle tiltak og en avsluttende kontroll.

— Det viktigste for oss er å få fram at radon er noe man bør tenke på, men også at det er noe man faktisk kan gjøre noe med, sier Martha Kinn Nilsson, rådgiver i Radon Sør-Vest.

Ved å måle får man kunnskap om innneklimaet i boligen. Dersom resultatet viser forhøyede verdier, finnes det flere tiltak som kan redusere nivået.

DEN ENESTE MÅTEN Å FÅ SVAR PÅ

Radon er en usynlig og luktfri radioaktiv gass som dannes i grunnen og kan trenge inn i boliger. Langvarig eksponering for høye radonverdier øker risikoen for lungekreft.

Fordi gassen verken kan ses eller luktes, er måling den eneste måten å finne ut om den finnes i boligen på.

— Heldigvis kan høye radonverdier som regel reduseres med de riktige tiltakene. Derfor oppfordrer vi folk til å måle i målesesongen, sier Nilsson.

Målesesongen varer fra midten av oktober til midten av april. Det er derfor lurt å bestille sporfilmer i god tid før sesongen starter.

NABOENS MÅLING GIR IKKE SVARET FOR DITT HUS

Hvilke boliger og områder i Rogaland er mest utsatt? Ifølge Nilsson finnes det ikke noe enkelt svar.

— Det mest korrekte er nesten å si at det finnes radon overalt og ingen steder. Du kan måle høye verdier i ditt hus, mens naboen 40 meter lenger borte ikke har noe utslag.

Det finnes et nasjonalt aktsomhetskart for radon, men kartet kan ikke fortelle hva radonnivået er i én bestemt bolig. Det bygger blant annet på tidligere målinger og geologiske forhold, og er først og fremst nyttig ved arealplanlegging og vurdering av større områder.

— Vi har møtt en boligeier i et område som ble oppfattet som lite utsatt, men som målte 5000 becquerel per kubikkmeter i kjelleren. Samtidig har vi møtt mennesker i områder med høy

Radon Sør-Vest på arbeid i en bolig på Hinna. F.v. Victor Bohachev, Marta Kinn Nilsson, Torgeir Steinsland, Bernt Torvnes Rosnes, Dániel Török.

aktsomhet som ikke hadde forhøyede verdier i boligen. Derfor må hvert enkelt hus måles.

MINST TO MÅNEDER I VINTERHALVÅRET

For at en radonmåling skal gi et godt grunnlag for å beregne boligens årsmiddelverdi, må den vare i minst to måneder i perioden fra midten av oktober til midten av april.

— Dette er fyringssesongen. Da lufter vi gjerne mindre, samtidig som flere dører, vinduer og ventiler er lukket. Målingen bør gjennomføres mens boligen brukes som normalt, forklarer Nilsson.

En vanlig målemetode er sporfilm — små målebrikker som plasseres i oppholdsrom og ligger urørt gjennom måleperioden. Etterpå sendes de inn til analyse.

TILTAK TILPASSER DEN ENKELTE BOLIGEN

Dersom målingen viser en årsmiddelverdi over 100 Bq/m³, anbefales det å gjennomføre tiltak. Radonnivået bør være så lavt som praktisk mulig og alltid under 200 Bq/m³.

Det vanligste tiltaket Radon Sør-Vest utfører, er å installere et radonsug. Et slikt anlegg reduserer mengden radon som trenger inn fra grunnen. Andre løsninger kan være balanserte ventilasjonsvifter eller passive ventiler. — Ingen boliger eller bygg er helt like. Derfor vurderer vi både bygningen

og måleresultatene før vi anbefaler en løsning. Målet er å finne tiltaket som fungerer best i hvert enkelt bygg.

Firmaet følger kunden fra den første målingen og fram til en avsluttende kontrollmåling etter at eventuelle tiltak er gjennomført.

— Kunden skal kjenne at de har en samarbeidspartner gjennom hele prosessen. De skal sitte igjen med et dokumentert resultat, men også med en forståelse av hvorfor tiltakene virker og hvordan de bidrar til å senke radonnivået i huset.

VIL BIDRA LOKALT PÅ RANDABERG

At Radon Sør-Vest holder til på Randaberg, er ingen tilfeldighet.

— Vi ønsker å satse lokalt og bidra til at Randaberg ligger i front når det gjelder radonarbeid og oppfølging av den nasjonale radonstrategien. Ambisjonen er å bidra til et trygt innneklima i hjemmene på Randaberg — og ellers i regionen, sier Bernt Torvnes Rosnes.

Som nytt medlem i Landsbyforeningen håper Radon Sør-Vest å bli enda bedre kjent med det lokale næringslivet og innbyggerne i kommunen. Budskapet til boligeierne er enkelt:

— Bestill sporfilmer i tide, mål i minst to måneder — og husk at dersom målingen viser forhøyede verdier, finnes det gode løsninger.

Dániel Török tar seg av det utvendige arbeidet denne dagen på Hinna.

Hun har sagt ja til livet – og gitt livsgleden videre

TEKST: PER THIME

Da Elsa Vistnes så en dokumentar om ensomme eldre, bestemte hun seg for å gjøre noe. Men historien om Livsglede for Eldre begynte egentlig lenge før – med ei jente fra Storhaug som alltid var først inn i gymsalen.

— Aller helst ville jeg tatt dere med på en time trim!

Slik begynner Elsa Vistnes når hun skal fortelle om livet sitt. Hun kunne startet med barndommen på Storhaug, gutten på motorsykkelen, huset på Viste eller alle prisene og tillitsvervene. I stedet begynner hun med trim.

Bevegelse, fellesskap og mennesker har gått som en rød tråd gjennom livet hennes. Hun har vært turninstruktør, gymlærer, svømmetrener og organisasjonsmenneske. Hun har opplevd stor glede og dyp sorg, men aldri blitt stående helt stille. I 2007 tok hun initiativ til Livsglede for Eldre Randaberg. Nitten år senere leder hun fremdeles foreningen.

— Det sto en gang i Rogalands Avis at Elsa Vistnes er et ja-menneske. Det tror jeg stemmer. Jeg tror jeg ser løsninger, ikke problemer.

FØRST INN I GYMSALEN

Elsa vokste opp på Storhaug som ett av fem søsken i en vanlig arbeiderfamilie. Faren arbeidet hos Mauritzen, mens moren var sterkt engasjert i Misjonskirken. Nye klær fikk barna til jul og 17. mai. Elsa husker fremdeles juletefestene i Bethania, med lakksko, hvite strømpebukser og håret fullt av krøller etter morens krøllnåler.

Barndommen rommet også alvor. Fem år gammel ble hun truffet av en stein som en gutt kastet, og mistet synet på det ene øyet. Omtrent samtidig døde mormoren. Sangen «O, bli hos meg» har siden vært knyttet til disse minnene. På skolen var det kroppsøving som tente lyset i henne. — Jeg var nok aldri noe skolelys, men jeg var alltid førstemann i gymsalen. Hvis det skulle være gymnastikkoppvisning, ble jeg gjerne tatt ut. Jeg kan fremdeles kjenne den gode følelsen av å få være med, forteller hun.

Gjennom en nabo begynte hun og søsteren Helene i Stavanger svømmeklubb. De kom med på skolelaget og reiste på stevner til blant annet Sauda og Haugesund. Elsa drømte om en utdanning innen idrett, men familien hadde ikke råd til folkehøgskolen hun ønsket seg. Det ble realskole, jobb som bud hos Chr. Bjelland og handelsskole om kvelden.

Så dukket gutten på motorsykkelen opp.

HUN HUSKET NUMMERET

På vei til Svithun realskole la Elsa merke til den samme motorsykkelen som passerte hver morgen. Føreren het Bjarne Vistnes. Senere fikk hun øye på ham igjen ved Hetlandskirken, denne gangen med en svær matpakke under

← Trim for den eldre garde har vært og er fortsatt i full sving i Randaberghallen. Foto: Privat

→ Ut på tur med Elsa — i anledning Livsglede for eldre. Foto: Privat

Jeg gjør det ikke alene. Jeg har alltid hatt gode hjelpere.

ELSA VISTNES

armen. Gjennom felles venner ble de kjent. Elsa imponerte da hun kunne registreringsnummeret på motorsykkelen utenat: 16353.

Det ble kjærlighet, bryllup og flytting fra Storhaug til Viste. — Jeg visste nesten ikke hvor Randaberg var. Men jeg hadde ikke bodd her lenge før jeg bestemte meg for at jeg aldri skulle flytte tilbake til byen.

De fikk tomt på gården til Bjarnes foreldre og bygde hus. Med 28 000 kroner i husbanklån måtte hver krone snus og vendes. Bjarne gjorde mye av arbeidet selv. Elsa sprettet opp gamle poplinkåper og sydde kjeledresser til barna.

Huset sto ferdig 1. mars 1961. Først til jul hadde de råd til gulvteppe. — Jeg sto opp om natten bare for å gå inn og se på det. Det var helt fantastisk. Vi satte utrolig stor pris på å få noe nytt.

ET LIV I BEVEGELSE

I 1963 begynte Elsa i turnen. Da hadde hun og Bjarne to gutter på ett og tre år. Det tok ikke lang tid før hun satt i styret. Deretter fulgte instruktørkurs og ansvar for flere partier.

— Jeg sto gjerne klar i døra da Bjarne kom hjem fra jobb. Han overtok ungene, og jeg dro på trening. Uten ham kunne jeg aldri ha engasjert meg så mye. Hun fikk en rekke verv i Rogaland Gymnastikk- og Turnkrets og ble tildelt kretsfortjenestemedaljen i både sølv og gull. I 1970 fikk hun jobb som gymlærer ved Revheim ungdomsskole, hvor hun ble i ti år.

Elsa var også innom lokalpolitikken og satt i byggekomiteen for Randaberghallen. Til åpningen laget turnjentene hennes et oppvisningsprogram. Da de samme jentene begynte å gjøre øvelser til musikk i svømmebassenget, tok Elsa kurs som instruktør i synkronsvømming.

To år senere dro laget til sin første konkurranse i Oslo. De kom hjem med to gull- og to sølvmedaljer.

Og da Radio Lanternen i 1994 spurte om hun ville bli med et humanitært landslag til fotball-VM i USA, sa Elsa selvfølgelig ja. Hun fikk med seg tre VM-kamper og filmet fra åpningsseremonien. På grunn av NRK-streiken lånte TV Vest opptaket og sendte det i flere uker. På skjermen sto det: «Filmet av Elsa Vistnes».

DA LIVET BLE STILLE

Livet har likevel ikke bare vært turnoppvisninger, gullmedaljer og store reiser.

I 1988 døde tre personer som sto familien nær i løpet av noen måneder. Blant dem var Elsas yngste bror, som bare var 42 år da han omkom i en bilulykke.

To år senere fikk Bjarne en kreftdiagnose som ikke kunne helbredes. Han døde 1. mai 1996. — Folk sa at jeg visste det skulle skje. Men jeg kunne ikke miste ham. Livet fikk et helt nytt perspektiv.

Hun husker at hun kom hjem fra butikken, satte varene på kjøkkengulvet og lot posene stå. — Det var ingen andre som kom og ryddet dem på plass. Hver minste ting måtte jeg gjøre selv.

Da Gladtrimmen startet igjen etter sommerferien, gruet Elsa seg. Hvordan skulle hun møte deltakerne? Da hun kom inn i hallen, reiste de seg og kom bort. Det ble håndtrykk, klemmer og varme klapp på skulderen.

— Da så jeg hvor viktig det var å være med i frivillig arbeid. Den dagen du blir alene, er det for sent å begynne å bygge dette fellesskapet.

Gladtrimmen ble en stor suksess. Tilbudet ble kjent som «Randaberg-modellen» og sendt videre til flere idrettskretser i landet. — Dette handler om livskvalitet. Folk hadde fått hakeslepp om de kom inn i Randaberghallen og så oss. Men jeg gjør det ikke alene. Jeg har alltid hatt gode hjelpere.

TO SYKEPLEIERE TENTE GNISTEN

I april 2007 satt Elsa hjemme og så dokumentaren «De gule englene». To sykepleierstudenter besøkte en eldre kvinne utenfor Kristiansand.

De spurte hva hun hadde spist til middag. Hun hadde ikke fått middag. De spurte hvor lenge det var siden hun hadde vært en tur i byen. Det kunne hun ikke huske. Dokumentaren viste hvordan studentene bestemte seg for å skape gode opplevelser for eldre som hadde altfor lite å glede seg til. — Jeg tenkte: Har de eldre det virkelig slik? Vi må da kunne gjøre noe.

Elsa var på dette tidspunktet leder i Randaberg Helselag. Hun tok kontakt med Lions Randaberg og spurte om de ikke skulle starte Livsglede for Eldre sammen.

Den 7. november 2007 ble Livsglede for Eldre Randaberg etablert som en egen forening — den første i Rogaland. Elsa ble med som medlem, men leder var Anne Solheim Pettersen. — Noe av det fineste er at ingen står over oss og bestemmer hva vi må gjøre. Vi har stått fritt til å lage de aktivitetene vi mener passer på Randaberg.

Nitten år senere holder de fortsatt på. Det er hun aller mest stolt av.

BOBLER KAN OGSÅ VÆRE OMSORG

Gjennom årene har Livsglede for Eldre arrangert konserter, turer, trim, foredrag, juleavslutninger og den årlige Livsgledeuka.

Og så er det champagnelunsjen på Pubben.

Den begynte som et innslag på lørdagen under Livsgledeuka. Siden har den, som Elsa uttrykker det, «bare ballet på seg». — Er det lov å si at litt bobler i glasset også kan være god eldreomsorg? — Absolutt!

For Elsa handler det ikke bare om å fylle et program. Det som arrangeres, skal være ordentlig planlagt.

Det har blitt en del turer både med helselaget og med Livsglede for eldre. Her en pust i bakken rundt et tjern.

— Jeg tror vi hele tiden har passet på at det skal være kvalitet bak. Vi har også hatt voldsomt gode folk med oss.

I dag består styret av seks personer. Når de trenger ekstra hjelp, kan de kontakte Randaberg videregående skole. — Da er det nesten bare å trykke på en knapp, så kommer elevene. Det er vinn-vinn. De får erfaring med eldre mennesker, og vi får den hjelpen vi trenger.

Elsa mener det viktigste er å ha noe å glede seg til.

— Det behøver ikke være et stort arrangement. Det kan være noe ganske lite. Men her på Randaberg er vi heldige. Vi kan nesten gå på noe hver dag.

HUN VET HVEM HUN SKAL SPØRRE

Elsa er kjent for å få folk med seg. — Jeg vet hvem jeg skal spørre. Jeg kjenner mange forskjellige mennesker og vet hvilke knapper jeg skal trykke på.

Da stuegulvet skulle slipes etter at hun var blitt alene, inviterte hun noen venner en fredag ettermiddag. Sammen tømte de stua og bar bort møblene. Etterpå serverte hun reker.

Slik løses det meste i Elsas verden: Folk samles, jobben blir gjort — og så spiser man noe godt sammen.

Gjennom årene har hun mottatt Randaberg kommunes kulturpris, pensjonistprisen, helselagets fortjenestenål og SR-Banks ildsjelpris. Hun er også æresmedlem i helselaget.

Prisene er likevel ikke drivkraften. — Tillitsvervene har vært rekreasjon for

meg. Jeg er blitt kjent med mange flotte mennesker og har lært utrolig mye. Du blir ikke rik på penger av frivillig arbeid, men du blir rik på opplevelser og trivsel.

HER BOR JEG. HER HAR JEG DET.

Byjenta fra Storhaug har nå bodd det meste av livet på Randaberg. Hun mener kommunen er blitt stadig bedre til å samle de frivillige kreftene. Flere forskjellige organisasjoner arbeider nå sammen. — Før sto vi gjerne hver for oss og tenkte at dette er vårt. Nå samarbeider vi. Det er helt fantastisk.

Hva er så den perfekte livsglededagen?

— Jeg tror vi allerede har mange slike dager, uten at vi går rundt og sier at akkurat i dag har vi hatt en perfekt livsglededag. Kanskje ligger livsgleden i en trimtime, en busstur, en kjent sang, en klem i Randabergshallen — eller et glass med bobler på Pubben.

For Elsa finnes den også i øyeblikket når hun kommer hjem fra byen og svinger inn på Randaberg.

— Da tenker jeg: Dette er min lykke. Her bor jeg. Her har jeg det. Jeg synes jeg er utrolig privilegert.

Elsa Vistnes har brukt store deler av livet på å gi andre noe å glede seg til. Kanskje er det nettopp derfor hun selv har så mye livsglede å dele.

— Frivilligheten er samfunnets bærebjelke. Og den bærebjelken — det er oss.

Trygghet for deg og dine.

Radon er usynlig, men kan ha stor betydning for helsen til alle i hjemmet.

Husk å måle i måleperioden
15. oktober til 15. april

Få det målt!

radon-sorvest.no

 48 28 00 05

[radonsorvest](https://www.instagram.com/radonsorvest)

Sandalen – gård –

Frukt og Sider

Vistnesveien 124
Randaberg

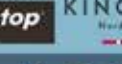
Velkommen til Sandalen gård på Vistnes i Randaberg. Vi dyrker over 20 eplesorter, samt solbær, stikkelsbær og plommer. På gården foredler vi frukten til sider, eplemost og gelé. Fra slutten av august til november finner du også fersk frukt i gårdsbutikken. Se sandalengard.no for mer informasjon.

HUNDENS DAG

24. OKTOBER KL. 9.00-15.00

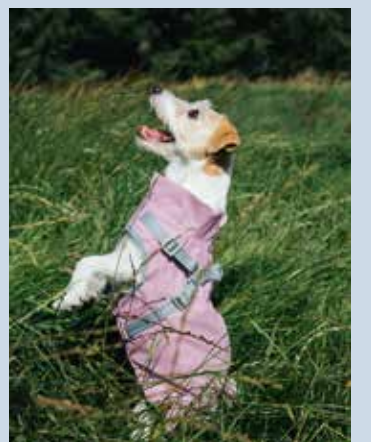
VI FÅR BESØK AV FLERE LEVERANDØRER

   	 	 	
--	---	--	--

STAVANGER DYREBUTIKK

Hos oss finner du et stort utvalg seler og klær i butikk! Velkommen innom oss!

DEN GRØNNE LANDSBYEN

– unn deg en omvei

Har du sjekket ut Landsbyenrandaberg.no?

På Landsbyenrandaberg.no finner du oversikt over tilbudene som finnes i Randaberg!

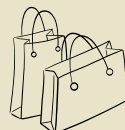
HVA SKJER
KALENDER

OPPLEVELSER

MAT & DRIKKE

LOKAL
HANDEL

Gi hele Landsbyen i én gave!

Med Landsbygavekortet gir du bort valgfrihet - samtidig som du støtter det lokale næringslivet i Randaberg. Gavekortet kan brukes hos en rekke spennende butikker, frisører og serveringssteder. Enten mottakeren ønsker seg en ny jakke, et bedre måltid, nye sko eller ny frisyre, er mulighetene mange.

Skann QR koden og kjøp
Landsbygavekortet her!

HER FINNER DU OVERSIKT OVER BRUKERSTEDER

S Ø R - PUBBEN - SABI SUSHI - BUSTER - SANDE
KALON STUDIO - SPORT I RANDABERG - PIZZABAKEREN
HAIR & THERE - DOLLY DIMPLES - EUROPRIS RANDABERG
KAROLINES KLÆR - SANDALEN GÅRD - LANDSBYSTRIKK
ROGALAND ELEKTRO - SAND MOTE & INTERIØR
SMÅ ØYEBLIKK KAFFEBAR - LANDSBYBAKERIET
STAVANGER DYREBUTIKK - RANDABERG TAKE AWAY
JÆREN DYREBUTIKK - RØ STIL & HARMONI
DRIVHUSET RESTAURANT
VISTE STRAND BISTRO

RANDABERG
LANDSBYFORENING

TUSEN TAKK
til våre medlemmer!

Med deres støtte kan
Landsbyforeningen arbeide
og bidra til en god, aktiv og
levende landsby for alle!

Sammen skaper vi Den
grønne landsbyen vi ønsker
å være en del av. Vi gleder
oss til å se dere på
Høstmarken!

Ønsker du å lese mer om
hvem som er medlem eller
hvordan du selv kan bli en del
av fellesskapet?

Scan QR koden under for
mer informasjon!

NATHALIE WIBERG SANDE -Daglig Leder
SVEIN G: SØRNES - Rådgiver

Velkommen til HØSTMARKEN

Lørdag 26. september
10.00 - 15.00 i Randaberg

Barneloppemarked

Pony traktorer

Pony ridning

Kjekk underholdning fra scenen

PB MILÅ
5 KM , 10 KM og Barneløp

ONSDAG

23. SEPTEMBER
RANDABERG UNLEASHED
13.00 - 16.30

TUNGENESMØTE
17.30

TORSDAG

24. SEPTEMBER
TOUR DE TASTE
18.30 - 22.00

FREDAG

25. SEPTEMBER
LANDSBYTALENTER
18.00

SHOWAKADEMIET

Utstillere

Her ser du et lite utvalg av det som
utstillerne tilbyr under Høstmarken.

Matopplevelser
Rengjøringsprodukter
Hudpleie
Stein og fossiler
Hekling og strikking
Treredskaper og fjøler
Fidgetspinnere
Beredskap
Politikere
Saueskinn
Krabbesett
Håndlagde produkter
Lokale drikker
Bilutstilling
Hinderløype
Loddsalg
Bondens Torg
og masse mer!

Legg gjerne turen innom
våre kjekke butikker og
serveringssteder i
Randaberg denne dagen!

Høstens kulturprogram på Randaberg

Fra intime tonemøter i havgapet på Tungenes fyr til sprelsk lokalrevy og storslåtte forestillinger i Varen: Randaberg kulturscene inviterer til en rik og variert høst for hele regionen.

TEKST: PER THIME

BØLGESKVULP OG KLANG PÅ TUNGENES

Vi starter turen helt ute på spissen — på det ytterste, nordligste punktet i kommunen. Ute på Tungenes fyr raser ofte vind og vær over havgapet, men trår du over terskelen til den koselige kaféen, stenges vinden ute til fordel for lune toner og helt spesiell magi.

Gjennom de siste 10—12 årene har Tungenes vokst fram som kommunens fremste intimszene. Kulturansvarlig Torgeir Nes kan se tilbake på en imponerende rekke med nærmere 150 konserter på fyret. — Kommunen overtok fyret tilbake på nittitallet for å bruke det som kulturarena. Etter hvert så vi hvor utrolig godt lokalet fungerte som en intim og magisk konsertscene, forteller Nes.

De siste par årene har frekvensen økt ytterligere, og nå arrangeres det rundt åtte intimkonserter i halvåret. Scenen har opparbeidet seg et så godt

rykte at artistene selv tar kontakt for å få spille her.

— Vi får veldig mange henvendelser! Både fra unge, håpefulle talenter og mer etablerte nasjonale stjerner på soloturné. De har hørt om den unike stemningen på Tungenes. Det har til og med kommet internasjonale størrelser hit, som John Grant, noe som var utrolig gøy og satte oss litt i en annen vektklasse, smiler Nes.

Høstsemesteret har fått en flygende start der artister som Bare Egil Band og Hanne Sørvaag allerede har spilt for smekkfulle og utsolgte hus. Utover høsten fortsetter de gode tonene på fyret med blant annet Inge Bremnes, Bård Halsne og Robyn Hitchcock.

VAREN: SENTER FOR LOKALT ENGASJEMENT

Når vi beveger oss bort fra sjøsprøyten og inn til kulturscenen Varen ved Harestad skole, skifter kulturlivet karakter til en stor og fleksibel arena.

Her slås dørene opp vidt for både profesjonelle oppsetninger og det lokale organisasjonslivet.

— En av våre viktigste oppgaver er å bygge opp under det lokale kulturlivet, fremhever Nes. — Når lag og foreninger tar eierskap og står som arrangører eller aktører her, er det en ren gavepakke for identiteten i Randaberg.

Høstens program på Varen viser et herlig og bredt spenn:

- Lokal kultur og foredrag: Livsglade foreldre og Øystein Pettersen sparket i gang med foredrag, mens historiske og kulturelle høydepunkter som Restoration — I emigrantenes kjølvann gir faglig påfyll.
- Lokalrevy og feiring: Randaberg Bygdarevy fyller salen tre kvelder på rad med showet Fulle fem! og lokale korps, kulturskolen og Showakademiet bidrar til at scenen formelig syder av liv.

Frøkedal og Familien opptrer på Tungenes. Foto: Andreas Lange / Jærmuseet.

Hanne Sørvaag og Alexander Flotve. Foto: Torgeir Nes / Randaberg kommune.

Torgeir Nes har funnet sin plass på Varen kulturscene. Utover høsten blir han ikke alene, for det er mye som skal skje. Foto: Per Thime.

- Opplevelser for familien: Vitenskaps-show, CASH & The Tennessee Studs, teateroppsetningen Pinocchio og storslåtte Svanesjøen sørger for stjernestunder for både store og små.

I tillegg brukes de fleksible rommene i Varen til store arrangementer som samler tusenvis av besøkende. Det populære barnebruktmarkedet — i regi av to lokale søstre — og samlermessen Randaberg Card Show viser at kulturscenen også er en levende møteplass for hobbyer, gjenbruk og fellesskap.

HELE KOMMUNEN SPILLER PÅ LAG

Kulturscenen på Randaberg handler om mer enn bare én sal. Samarbeidet med Randaberg folkebibliotek og Vistnestunet gjør at kulturtilbudet blir spredt utover hele kommunen.

— Biblioteket er en fantastisk god aktør og skaper en herlig kulturmiks, sier Nes. De inviterer jevnlig til alt fra

koselige barneforestillinger i kjelleren til forfatterintervjuer og bokpresentasjoner.

Siden alle arrangementer fra både Varen, Tungenes fyr, Vistnestunet og biblioteket samles på nettsidene til Randaberg kulturscene, er det enkelt for publikum å holde seg oppdatert.

Og publikum? De kommer definitivt ikke bare fra nærområdet.

— Når vi har noe spennende på programmet, merker vi at det trekker folk fra hele regionen — både fra Øyene, Stavanger, Sandnes og omegn, forteller kulturlederen stolt. — Det er en kort biltur uansett hvilken vei du kjører. Vi som bor i regionen er utrolig heldige som har et så bredt og tilgjengelig kulturtilbud rett i nærheten.

Enten du er ute etter magisk kveldsstemming i havgapet på Tungenes, lokalrevy i Varen eller en god bokprat på biblioteket: Høsten på Randaberg kulturscene er rigget for store opplevelser!

Smaken av Hebnes

TEKST: PER THIME
FOTO: PRIVAT

Kristine Enger fra Randaberg ser et spiskammer der andre ser ugress. Rundt landstedet på Hebnes finner hun ville smaker i hagen, marka og terrenget.

EN TUR SOM ALDRI KOMMER SÆRLIG LANGT

En sommerdag på Hebnes kan begynne med den enkleste bevegelsen: ut døra. Veien er kort til hagen, videre ut i marka og inn i terrenget. For Kristine Enger er omgivelsene rundt landstedet også et råvarelager.

Hun legger merke til det som vokser i kanten: unge blader av skvallerkål, engsyre, rødkløver, brennesle og blåklokker. Furu står der hele året og ser bare ut som furu, men rommer både te, urtesalt, olje, sirup og små overraskelser til kjøkkenet.

Det som for andre er en plen som burde vært tatt eller et bed som burde vært rensket, kan ende som salat, omelett eller en kraftig, grønn chimichurri.

— Jeg ser mye ugress jeg også, for ikke alle ville planter er spiselige. Men de spiselige ville plantene ser jeg ikke på som ugress. Fra hagen og grønnsakshagen tar jeg alltid med meg litt inn på kjøkkenet, sier hun.

Derfor får noe av det ville stå. Litt mer enn hos de fleste.

— Salat trenger jeg ikke kjøpe i sommerhalvåret.

BARNDOMMENS BLÅBÆR

Blikket for det som vokser og gror, kom tidlig. Kristine vokste opp på et lite småbruk i Rygge i Østfold, med skogen like ved. Den første ville veksten hun visste var spiselig, var ganske sikkert blåbær.

Om sommeren dro familien på bærtur etter blåbær og bringebær. Engsyre og gjøkesyre lærte hun også tidlig å kjenne — de syrlige bladene barn gjerne plukker før de vet at det de driver med, kan kalles sinking.

Hjemme dyrket familien poteter, sylteagurker og korn. De hadde epler, ribs og solbær, og en liten del av jorden var fylt med morens blomster. Morens bror var jordbærbonde på Nøtterøy, og Kristines første sommerjobb ble som jordbærplukker hos onkelen.

Interessen for de spiselige ville plantene slo likevel først rot da hun ble voksen. Da de to sønnene var blitt større, fikk hun mer tid til seg selv. Hun tok med hunden ut og brukte naturen til å koble av fra en travel hverdag.

— Jeg stoppet opp ved planter og trær og begynte å lese meg opp på hva som var spiselig, og hva jeg kunne bruke plantene til.

Slik vokste kunnskapen fram: én plante om gangen.

Trygg sanking

— KRISTINES SEKS RÅD

- Spis aldri en plante før du er hundre prosent sikker på hva den er.
- Begynn med vekster du kjenner, og lær én ny art om gangen.
- Bruk en god plantefflora og kontroller artsbestemmelsen mot flere kilder.
- Bruk Artsorakel som hjelp, ikke som fasit.

- Unngå områder som kan være forurenset av trafikk, dyr eller mye ferdsel.
- Sank hensynsfullt, la fåtallige planter stå, og spør grunneieren før du sanker fra trær.

Ved mistanke om planteforgiftning: Kontakt Giftinformasjonen på 22 59 13 00. Ved alvorlige symptomer, ring 113.

Meldestokk med umodne frø.

MER ENN MAT

Kristine er i dag sertifisert nyttevekstkyndig og forfatter av boka *Spiselige ville planter — på skattejakt i naturen*, som kom ut på Kagge forlag våren 2026. Hun sanker mest hjemme i Randaberg og på Hebnes.

Den praktiske fascinasjonen er lett å forstå. Maten finnes rett utenfor døra, følger årstidene og koster ingenting. Men for Kristine handler det også om noe mer stillferdig.

— Jeg er fascinert av at jeg bare kan gå ut i naturen og hente frisk mat, helt gratis. Samtidig får jeg en kontakt med trær og planter som gjør meg godt.

Hun kan legge hele håndflaten mot en furustamme og kjenne at tempoet endrer seg.

— Stresset slipper taket, pusten blir roligere, og jeg blir lettere i hele meg.

Sanketuren blir derfor noe annet enn en tur der målet er å komme fortest mulig til toppen. Når man begynner å kjenne igjen blader, blomster og bruksområder, trekkes oppmerksomheten nedover og utover. Man stopper, bøyer seg, går av stien og klyver litt.

— Kanskje kommer vi aldri så langt som vi hadde tenkt før vi må snu. Og det gjør ingenting.

UNIKT, BITTERT OG SYRLIG

Hvordan smaker naturen? Kristine bruker tre ord: unikt, bittert og syrlig.

Ville vekster er ikke foredlet for å være milde. De grønne plantene har ofte mer bitterhet enn salaten fra butikken,

mens andre har en tydelig syre. Nettopp derfor kan de løfte maten — noen blader i en mild salat, en håndfull urter i en omelett eller en syrlig saus til kjøtt og grønnsaker.

På våren bruker Kristine lysegrønne skudd av skvallerkål og det gule fra løvetannblomstene. Om sommeren kommer engsyre, fuglevikke og rødkløver. Utover høsten finner hun nye blader av strandstjerne ved sjøen, mens engsyra gjerne holder stand.

En enkel salat får slangeagurk som base. Den milde smaken gir de ville vekstene plass uten at de tar over måltidet. Over heller hun roseeddik, laget av kronblad fra rynkerose, og en god olivenolje.

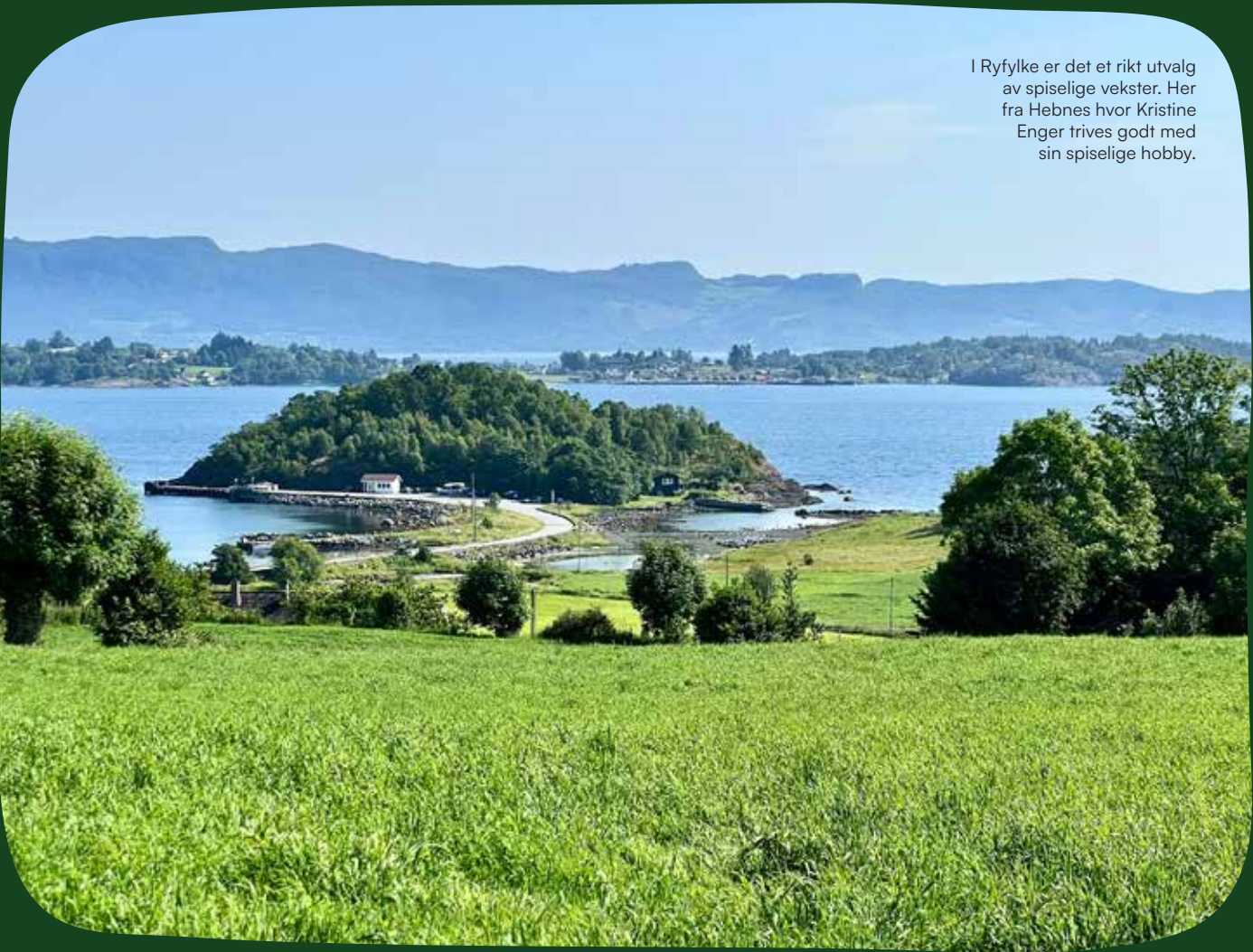
Og så er det chimichurrien — favoritten som skifter innhold etter sesongen.

— Jeg lager vill chimichurri hele året, på Randaberg eller på Hebnes, så sant det ikke er frost.

FURUA SOM SPISKAMMER

Skal Kristine trekke fram én undervurdert vekst, velger hun furua. Nålene kan sankes hele året og brukes i urtete, urtesalt, urtesukker og olje. Om våren kan de faste, lysegrønne hannblomstene brukes i en wok. Umodne kongler kan bli til sirup og søtsaker, og om høsten og vinteren finnes frøene.

Det er et bilde på hele sanke-tanken: Det velkjente blir nytt når man lærer å se en gang til.

I Ryfylke er det et rikt utvalg av spiselige vekster. Her fra Hebnes hvor Kristine Enger trives godt med sin spiselige hobby.

Groblad er en kjent plante fra folkemedisinen.

Fjæresauløk har kallenavnet Nordens koriander.

Her har Kristine laget villroseeddik og kvannsirup.

Kristine opplever at mange blir overrasket over at blåklommer er spiselige.

Kristine på Vardnes, et flott område på Hebnes.

Stresset slipper taket,
pusten blir roligere,
og jeg blir lettere
i hele meg.

KRISTINE ENGER

— Før vi sanker fra trær, skal vi spørre grunneieren, understreker hun.

Fjæresauløken er en annen overraskelse. Bladene ligner gress, men smaken leder tankene rett til koriander. Derfor kalles planten også Nordens koriander.

Blåklommen skaper en annen type forundring. Den er dekorativ i salat og som pynt på kake. Men der det finnes få blåklommer, skal de få stå i fred.

TRYGGHET FØR NYSGJERRIGHET
Gleden ved naturens spiskammer må alltid begynne med kunnskap. Kristines første sankeregel er ufravikelig:

— Ikke spis av en plante før du er hundre prosent sikker på at den er spiselig.

Nybegynnere bør starte med vekster de allerede kjenner, som løvetann, brennesle, rødkløver, nyper og engsyre — eller surblokker, som mange sier. Deretter kan man lære én ny plante om gangen.

Kristine begynte selv med bøker, helst bøker med oppskrifter. Kunnskap om navnet var ikke nok; hun trengte også inspirasjon til å ta planten med inn på kjøkkenet. Fire—fem nye vekster i året ble etter hvert til et stort repertoar.

En god planteflora er fortsatt viktig. Artsorakel kan være til hjelp,

men en app må aldri få siste ord. Kunstig intelligens kan ta feil, og artsbestemmelsen må kontrolleres mot flere sikre kilder.

Også voksestedet betyr noe. Unngå områder som kan være forurenset av biltrafikk, dyr eller mye ferdsel. Sank med måte, og la det stå igjen til planten selv, pollinatoren og den som kommer etter deg.

HØSTEN ER DEN NYE VÅREN

Mange forbinder sanking med de første lysegrønne ukene om våren. Kristine sanker hele året, men våren og høsten er favorittsesongene.

— Mange spiselige ville planter kommer med nye skudd og blader igjen om høsten. Jeg kaller høsten den nye våren for oss som er glade i å sanke.

På sensommeren og høsten utvides spiskammeret med bær og sopp. Ved sjøen vokser andre vekster enn i hagen, på enga og i skogen. Dermed er Hebnes ikke bare ett sankested, men flere små landskap med hver sin meny.

Kunnskapen har også en større verdi. På bare to—tre generasjoner kan erfaringen med nyttevekster gå tapt. Nå arbeider flere enkeltpersoner og organisasjoner for å holde tradisjonene levende — både kunnskapen om mat

og om hvordan naturmaterialer kan brukes til tekstiler, kurver og andre nødvendige ting.

Kristine trekker fram fem ville vekster som særlig nyttige å lære: løvetann, brennesle, groblad, einer og meldestokk i innlandet — eller tangmelde ved kysten.

Det handler om beredskap. Men kanskje like mye om tilhørighet.

SØNDAGSTUREN FÅR EN MENING TIL

For en familie som vil gjøre søndagsturen mer spennende, har Kristine et enkelt råd: Les om et par vekster som er i sesong og kan finnes i turområdet.

Bestem på forhånd hvordan de kan brukes i middagen dersom dere finner dem.

Da får barna noe å speide etter, de voksne må senke farten, og middagen begynner lenge før noen setter på stekepanna.

På Hebnes kommer naturen nær, ikke som noe fjernt og høytidelig, men som et blad mellom fingrene, en syrlig smak på tunga og en liten kurv som gradvis fylles. Turen blir kanskje kortere enn planlagt. Måltidet blir rikere.

Og det som sto utenfor døra hele tiden, blir plutselig sett.

Kristines ville chimichurri

En frisk, kald saus til biff, grillmat og grønnsaker. De ville plantene kan varieres etter sesongen — men bruk bare vekster du er helt sikker på.

INGREDIENSER

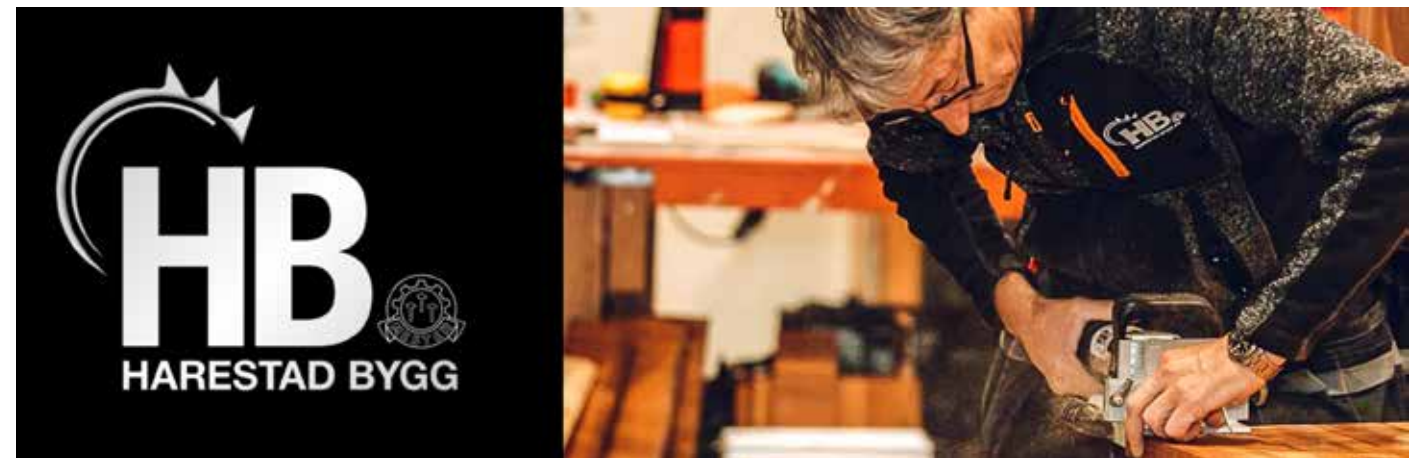
- 50 g unge blader av skvallerkål
- 4 ss vassarve
- 4 ss engsyreblader

- 4 ss kvekeskudd eller unge ryllikblader
- 2 dl god olivenolje
- 4 ss gressløk
- 2—3 fedd hvitløk
- 1 rød chili
- 1 ts salt
- 1 ts pepper
- 4 ss rødvinseddik
- Litt sitrønsaft

Skvallerkålen kan erstattes med persille. De øvrige ville plantene kan byttes ut med spiselige vekster som er i sesong.

SLIK GJØR DU

1. Vask plantene godt, og fjern grove stilker.
2. Rens chilien for frø. Ha planter, hvitløk, chili, salt og pepper i en blender, og kjør til alt er finhakket.
3. La maskinen gå mens du heller i rødvinseddik, sitrønsaft og olivenolje litt etter litt.
4. La chimichurrien stå en stund før servering, slik at smakene får satt seg.

Når lyset treffer Kvitsøy

Lyset, havet og de små øyeblikkene har gjort Kvitsøy til Marianne Sunde Hestetuns fotografiske lekeplass. Bildene hennes har reist verden rundt – men det aller beste motivet mener hun fortsatt ligger og venter.

TEKST: PER THIME

Det begynner gjerne med værmeldingen. En lovende morgen. En stille kveld. Et håp om at vinden skal legge seg og sjøen bli blank nok til å speile himmelen.

Da finner Marianne Sunde Hestetun fram kameraet, legger turen inn i kalenderen og går ut. Kanskje ligger småbåtene helt stille på vannet. Kanskje får de fargerike sjøhusene et varmt skjær. Kanskje kommer en båt glidende inn i bildet akkurat idet lyset er på sitt fineste.

— Jeg elsker blikkstilte vann, når du får det speilbildet. Da er jeg solgt. Da får du ikke kontakt med meg, sier hun og ler.

HELT TILFELDIG

Marianne er opprinnelig stavangerjente, fra Madlamark og Sunde. At hun skulle bli boende på Kvitsøy i mer enn to tiår, var på ingen måte planlagt. Hun og familien ønsket seg ut av byen og hadde egentlig sett i en annen retning. Så førte en tilfeldig avstikker dem til øya, til et hus som var til salgs — og til et nytt liv.

— Det var totalt tilfeldig. Men vi har hatt veldig gode år her.

I dag beskriver hun hverdagen på Kvitsøy som fredelig, fin og rolig. Hun trekker fram naturen, det lille miljøet og de gode naboene. Etter så mange år mener hun at hun snart må få kalle seg kvitsøybu, selv om ikke alle nødvendigvis er enige om hvor mange år som kreves.

Øya ble også stedet der en gammel fotoglede fikk utvikle seg. Marianne fotograferte på ferier, samlet minnene i album og syntes det var stas når skolefotografen kom. På Kvitsøy ble interessen sterkere. Her dukket motivene opp omtrent hvor hun enn snudde seg.

LYSET I HAVGAPET

Når Marianne skal forklare hvorfor Kvitsøy er så fotogen, vender hun stadig tilbake til lyset. — Jeg tror lyset her ute i havet er veldig spesielt. Og så er det lite, idyllisk og fullt av små viker.

Hun ser bilder der andre kanskje bare ser en vanlig morgen. Et sjøhus. En båt. En stille vannflate.

Marianne er aldri alene, for fotoapparatet, av merket Canon, er alltid med på de mange turene rundt på Kvitsøy. Foto: Per Thime

Et værskitte på vei inn. Noe kan planlegges, men naturen lar seg ikke regissere. Det rette lyset må falle på rett sted i rett øyeblikk.

Et godt bilde skal etter hennes smak være skarpt og klart, med rene farger. Likevel er det lyset som avgjør. Og når alt stemmer, forsvinner resten av verden.

— Når jeg fotograferer, kan jeg slappe av. Da er jeg meg. Da er det ingenting annet som forstyrrer.

Det er kanskje derfor bildene hennes har en egen ro i seg. De viser ikke bare hvordan Kvitsøy ser ut, men også hvordan øya kan føles.

FRA VÆRBILDET TIL VERDEN

Det første bildet Marianne fikk vist på TV 2, var faktisk ikke tatt på Kvitsøy. Det viste Sverd i fjell i Hafrsfjord, svaner og en rosafarget solnedgang. — Jeg husker at jeg ble så glad.

Hun lærte samtidig en viktig lekse: TV-bilder må sendes inn i liggende format. Etter den første fulltrefferen

har det blitt mange værbilder, flere «dagens bilde» og rundt ti kåringer som ukens vinner.

Marianne liker at det er rom både for teknisk gode fotografier og ekte blinkskudd. Selv har hun etter hvert hevdet seg langt utenfor den norske værmeldingen.

I den internasjonale konkurransen Wiki Loves Monuments sendes det inn bilder av kulturminner fra hele verden. Blant rundt 240 000 bidrag nådde vinterbildet hennes fra Røros en 18. plass internasjonalt. Senere har også et bilde av Kvitsøy fyr markert seg sterkt.

— Det var stort. Veldig stort, sier hun.

Blant slott, pyramider og monumenter fra hele verden er det ekstra stas at et vintermotiv fra Røros og et fyr ytterst i havgapet blir lagt merke til.

ET VINDU MOT TRYGGHET

Det sterkeste møtet med et internasjonalt publikum kom likevel under pandemien. I Facebook-prosjektet «The View From My Window» delte folk utsikten fra stedet

← Mariannes bilder er vist mange steder. TV 2 sin værmelding er ett av disse, og hun har vunnet både dags- og ukeskonkurranser flere ganger. Et av bildene var fra vakre Sogn.

←← Under pandemien ble det populært å ta bilder. Dette bildet fra Kvitsøy, vist fram på «The View From My Window» fikk mangfoldige tusen «likes» og kommentarer.

der de befant seg. Marianne sendte inn et bilde fra et av favorittstedene sine på Kvitsøy.

Så begynte telefonen å plinge.

Og den fortsatte å plinge.

Bildet fikk over en kvart million liker-klikk og et enormt antall kommentarer. Det kom e-poster, brev og hilsener langveisfra. Noen malte til og med sin egen versjon av motivet og sendte den til henne.

Mest av alt husker Marianne ordene fra mennesker som levde i en utrygg tid. De kjente ro når de så på bildet. Utsikten fra Kvitsøy ga dem en følelse av trygghet. — Jeg kjenner frysninger når jeg tenker på det. Det skulle bare bli noe lite, og så ble det verdensomspennende.

I dag har hun rundt 12 000 følgere på Instagram, fra mange deler av verden. Bildene deles videre i internasjonale gallerier, og hun får stadig spørsmål om hvor Kvitsøy ligger — og hvordan man kommer seg dit.

— Jeg føler nesten at jeg fortjener en liten medalje fra kommunen for det jeg har formidlet ut i verden, sier hun med et stort smil.

HELE BILDET TELLER

Inntil nylig kombinerte Marianne fotograferingen med andre jobber, blant annet i butikk på Randaberg og på sykehjemmet på Kvitsøy. Nå satser hun fullt på foto. Bryllup er en viktig del av arbeidet, men hun ønsker seg også mer interiør- og boligfotografering.

Hun er selvlært, nysgjerrig og opptatt av å kjenne utstyret før hun går på jobb. Det må man være når øyeblikket ikke kan tas om igjen. Under en vielse i Stavanger domkirke frøs kameraet plutselig. Pulsen steg, men løsningen viste seg å være velkjent fra en annen del av elektronikkens verden. — Jeg slo det av og på, akkurat som en TV. Og så virket det igjen.

Et reservekamera er alltid med.

Et naturbilde kan gjøres ferdig raskt. Etter et bryllup venter gjerne timevis med sortering og justering. Det er ikke bare ansiktene som skal stemme. Hele settingen teller. Hun er nøye, og vil samtidig at profesjonelle bilder skal være tilgjengelige for flere enn dem med de største budsjettene.

Drømmemotivet på jobb er et brudepar i solnedgangen. Gjerne

med sjø, små sjøhus og naturen rundt. Det bildet regner hun med at hun skal få en dag.

DET BESTE VENTER

Hjemme på veggen henger flere av de tidlige bildene hennes. Teknisk ville hun kanskje ha gjort enkelte ting annerledes i dag. Likevel får de bli.

— Det skal ikke være perfekt alt. Det skal være litt minner med det også.

Og det aller beste bildet — har hun allerede tatt det? — Nei, sier Marianne.

Hun har favoritter fra Røros, Stryn, Kvitsøy og andre steder. Hun har reist til Lofoten med håp om å finne drømmebildet, uten at lyset helt ville samarbeide. Det perfekte fotografiet lar vente på seg.

Det passer kanskje godt. For en fotograf må alltid ha noe å se etter — et nytt lys, en ny vinkel, et lite øyeblikk som ennå ikke er fanget.

På Kvitsøy trenger Marianne sjelden å lete langt. Hun må bare følge med når havet stilner, himmelen skifter farge og øya igjen viser seg fra en side ingen har sett på helt samme måte før.

Hair & There
Frisør

Hair & There har overtatt Haralds Frisør

Vi ønsker både eksisterende og nye kunder hjertelig velkommen!

De samme dyktige frisørene blir med videre, og du vil fortsatt møte den gode servicen og kvaliteten du kjenner fra før.

Vi sees hos
Hair & There Randaberg!

Høsten 2026

- **Temamøter kl. 19:** den 7. september, 5. oktober, 2. november og 7. desember
- **Kurs:** Kreativ søm av klær 15 t, Bunad 12 t, 10 t Spikking av grindvev
- **Barnegruppe:** 4 tirsdagskvelder
- **Læringsverksteder:** Bunad, Glassfusing, Lappeteknikk, Skinnsøm, Sølvarbeid, Teddy og Vev
- **Åpent hus i Håndverkstova:** Tirsdager kl. 10–14 – ta med håndarbeid
- **Husflidsdagen 17. oktober – tema:** Bunad
- **Jul i Håndverkstova 20. og 21. november:** Utstilling og salg av produkter

For mer informasjon:
se husflid.no, velg Randaberg Husflidslag

Håndverkstova, Randabergveien 368, 4070 Randaberg

Læringsverksted for skinnfellsøm

Vi strikker babysokker til alle nyfødte i Randaberg

Læringsverksted for glassfusing

Istidskjempen på Finnøy

I 1976 ble verdens eldste og mest komplette istidsisbjørn oppdaget under et kjellergulv på Finnøy. Femti år senere står den 12 400 år gamle kjempen fremdeles som en av Rogalands mest fantastiske skatter.

TEKST: PER THIME
FOTO: TERJE TVEIT, ARKEOLOGISK MUSEUM, UIS.

Hanne Thomsen og Rolf Lie i arbeid i 1982. Utgravingen foregikk i en kjeller på Finnøy, mellom kloakkrør.

Tenk deg 12 400 år tilbake i tid. Istidens mektige og nådeløse grep var i ferd med å slippe sitt tak over det som en gang i framtiden skulle bli Ryfylke. Norges landskapsbilde var ugjenkjennelig og vilt; den kolossale innlandsisen smeltet langsomt tilbake, og over de iskalde bølgene stakk nåværende Finnøy bare opp som to snaue, vindblåste holmer. Havspeilet sto femti meter høyere enn i våre dager, og det subarktiske kystlandskapet var preget av drivis og et rikt dyreliv.

I dette polarhavet la en staselig isbjørnhann ut på det som skulle vise seg å bli sin aller siste svømmetur. Han var i sin beste alder — rundt 28 år gammel, nær sekshundre kilo tung, og en ubestridt hersker av isødet. Men selv for en erfaren kjempe kunne kreftene ta slutt i det svulmende havet, eller kanskje

inntraff en uventet tragedie i dypet. Isbjørnen sank ned mot havbunnen på 25 meters dyp, der han ble varsomt omfavnet og tildekket av et beskyttende lag av leire og silt.

ET UNDERFULLT FUNN PÅ JUDABERG

Der, i det mørke og oksygenfattige dypet under havet, fikk kjempen sin hvile mens årtusenene svant hen. Landet hevet seg langsomt av havet etter hvert som den tunge isbyrden lettet, og etter tusener av år var den fordums sjøbunn blitt til tørt land på Judaberg.

I år feirer de et staselig gulljubileum. Det er nøyaktig femti år siden det utrolige hendte — øyeblikket da fortid og nåtid støtte sammen under et helt ordinært vaskeromsgulv på Finnøy.

Det var nemlig i det Herrens år 1976 at ekteparet Sverre og Reidun Asheim sto midt i arbeidet med å reise sin nye heim på Judaberg. Ingen av dem kunne i sine villeste fantasier ha forestilt seg hvilken skatt som lå gjemt i grunnen. Da det skulle graves for å legge et kloakkrør under det som var tiltenkt vaskekjelleren, stakk spaden ned i noen besynderlige, uvanlig svære knokler. I første omgang ble beina lagt i en beskjeden eske, forundret overveid, og deretter hensatt i ro på et trygt sted i noen år.

FAGFOLKENES STORE OVERRASKELSE

Først seks år senere, i 1982, kom de underfundige knoklene for dagen igjen. Kvartærgeolog Hanne Thomsen ved Arkeologisk museum i Stavanger fikk den omtalte esken i sine hender. Ved nærmere ettersyn og faglig

granskning slo det henne og hennes museumskolleger med undring: Dette var slett ikke bein fra vanlige husdyr eller nyere tider — det var levningene etter en ekte istidsisbjørn!

Museets fagfolk nølte ikke et sekund. Med ekteparet Asheims rause tillatelse dro et kyndig utgravningslag — bestående av Hanne Thomsen, Asbjørn Simonsen, Per Blystad og den kjente zoologen Rolf Lie fra Bergen — av sted til Judaberg. Under vaskerommets betonggulv, inneklemt mellom kloakkrør og grunnmur, brettet historien seg ut.

Sytti centimeter nede i sanden, trygt bevart i et femten centimeter tykt leirelag, fant de et nærmest komplett isbjørnskjelett fra den fjerne istiden.

MAGESEKKENS HEMMELIGHET

Bevaringsforholdene i den oksygenfattige blåleira var intet mindre enn et mirakel. Ikke bare lå lårbein, ryggvirvler og ribbein intakte; forskerne fant til og med forsteinede rester av bjørnens aller siste måltid i den bevarte magesekken! Oppløste selbein og fine knokler fra ulke fortalte en tydelig og klar historie:

Kongen av arktis var hverken uthungret eller svekket da han gikk ut av tiden. Hva som forårsaket hans endelikt i de kalde ryfylkefjordene for 12 400 år siden, forblir en av naturens store gåter.

Da den omstendelige utgravingen fant sted i 1982, kjente vitenskapen bare til ni andre funn av istidsisbjørn i hele verden. Finnøybjørnen skilte seg ut som det i særklasse mest komplette skelettet fra denne fjerne epoken. Ekteparet Asheim viste en storslått raushet da de skjenket det unike funnet i sin helhet som gave til Arkeologisk museum i Stavanger.

ET STOLT TIDSVITNE

I 1985 sto monteringen av det mektige skelettet ferdig. Med sine 2,3 meters lengde, en ryggghøyde på over en meter og en imponerende bredde, ruver Finnøybjørnen i dag som en av museets absolutte og gjeveste kronjuveler. De få beina som manglet ble i starten lånt fra et moderne isbjørnskjelett i Bergen, men er i dag nennsomt erstattet av eksakte kopier skapt i kunststoff.

Finnøybjørnen var trolig blant de aller siste av sin art som vandret og svømte langs Rogalands kyster før isen trakk seg helt tilbake og klimaet endret seg. Nå står han fremdeles som et stolt og manende tidsvitne om vår eldste naturhistorie. Ta turen til Arkeologisk museum for å skue denne forhistoriske giganten, og send en vennlig tanke til vaskekjelleren på Finnøy der det hele begynte i 1976.

STATSAUTORISERTE REGNSKAPSFØRERE

MED OVER 20 ÅRS ERFARING!

Randaberg
regnskap as

Noen av våre tjenester:

- Fakturering
- Lønnskjøring
- Årsoppgjør

Quiz

Landsbykryssordet

Spørsmål

RANDABERG

1. Hvilket fyr ligger på Stavangerhalvøyas nordligste punkt?
2. Hva heter det gamle gårdsanlegget på Randaberg der en finner både kulturhistorie, turområder og fornminner i nærheten?
3. På hvilken strand eller i hvilket område på Randaberg ligger den kjente steinalderboplassen Vistehållå?
4. Hva heter gravrøysa som ligger langs kystturen mellom Viste og Tungenes?
5. Hva kalles Randaberg ofte, et navn som også brukes i forbindelse med Landsbyforeningen?

FINNØYENE

11. Hva heter den gamle steinkirken på Finnøy, som ligger på nordvestsiden av øya?
12. Hvilken øy har en middelalderkirke som ofte nevnes sammen med Hesby kirke når en snakker om de eldste kirkene i området?
13. Hva heter kommunesenteret i tidligere Finnøy kommune?
14. Finnøy er særlig kjent for produksjon av hvilken rød vekst?
15. Hvilke tre navn inngikk i de gamle kirkesoknene i Finnøy kommune?

RENNESØY

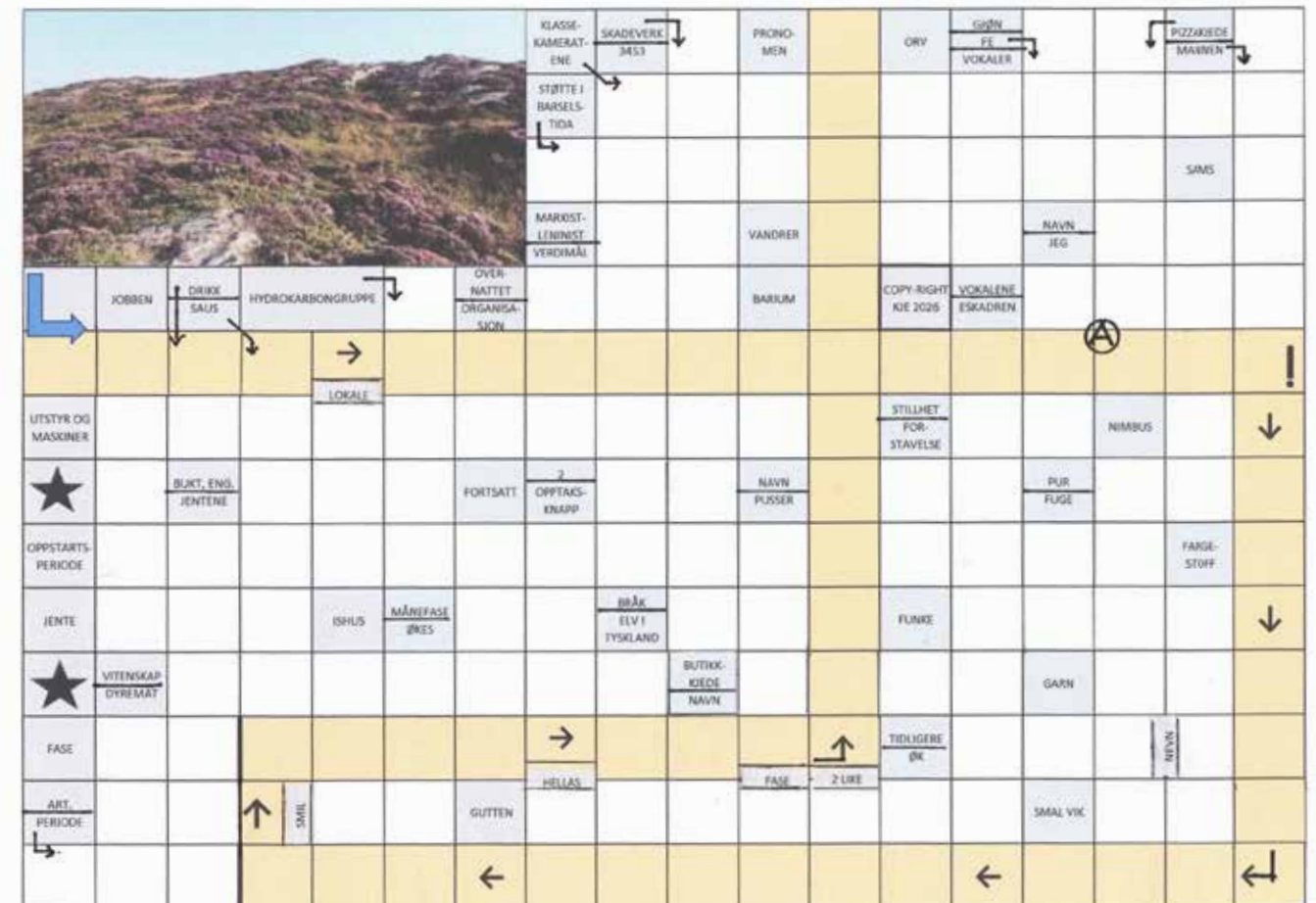
6. Utstein kloster blir ofte omtalt som Norges eneste bevarte kloster fra hvilken tidsepoke?
7. På hvilken øy ligger Utstein kloster?
8. Hvilket tettsted var kommunesenteret i tidligere Rennesøy kommune?
9. Hvilket år etablerte den tyske okkupasjonsmakten Fjøløy fort?
10. Hvilken større kommune ble Rennesøy en del av fra 2020?

KVITSØY

16. På begynnelsen av 1980-tallet ble det bygget et stort kringkastingsanlegg på Kvitsøy. Hva het anlegget?
17. I hvilket havneområde ble det gamle vippefyret på Kvitsøy satt opp?
18. Hvilket museum på Kvitsøy forteller om hummerfiske, fiskerinæring og dagliglivet på øya?
19. Hvilket krepsdyr har historisk vært så viktig for Kvitsøy at det har fått en sentral plass i museet?
20. Kvitsøy ligger ytterst i fjorden mellom hvilke to større områder?

1. Tungenes fyr
2. Vistehållå
3. Viste / Vistehållå
4. Grøderøysa
5. Den grønne landsbyen
6. Middealderen
7. Klosterøy
8. Vikvåg
9. 1941
10. Stavanger kommune
11. Hesby kirke / Hesby kyrkje
12. Talgle
13. Judaberg
14. Tomat
15. Hesby, Sjømarøy og Talgle
16. Kvitsøy kringkaster
17. Ydstebøhavn
18. Kvitsøy hummermuseum
19. Hummer
20. Karmøy og Randaberg

Svar

		6				1		
9							6	
5	8	1		2	6	9	4	7
	2	3		8	7			6
						2		3
	6	4	2					
	1		7		3		2	
3		9	1		2	5		
							3	1

Send e-post med løsningen til nathalie@landsbyforeningen.no, merk den med «Landsbykryssordet». **En vinner** vil bli kontaktet og kan deretter hente premien på Landsbykontoret. **Svarfrist: 31. oktober.**

VINN
LANDSBY-
GAVEKORT
å 500 kr

Sudoku

Fasit på sudoku finner du på landsbyenrandaberg.no

Tusen takk til Knut Jonas Espedal som har laget kryssord og sudoku til glede for alle leserne av Landsbymagasinet.

små øyeblikk

Personlig • Ekte • Smakfull • Raus • Minnerik

smaoeyeblikk.no

roharmoni

Vistnesveien 5

PB

PIZZABAKEREN

HOS OSS FÅR DU NYBAKTE BUNNER HVER DAG, MED FERSKE NORSKE RÅVARER OG EKTE SMAK!

PB

TUSENTAKK FOR AT DU VELGER OSS IGJEN OG IGJEN. VI GLEDER OSS ALLTID TIL Å SE DEG!

Klar for å løpe PB-MILÅ?

BLI PB-VENN
VI SPANDERER!

LYS OPP DAGEN
HELT ENKELT!

PB

PIZZABAKEREN

YES

DRIVHUSET
Restaurant

Bestill bord ved å scanne QR koden!

Velkommen til Drivhuset Restaurant!

Nyt deilig mat i vår lune og hyggelige restaurant, enten du kommer for lunsj, kaffe eller en god middag.

Arrangerer du selskap? Vi tilbyr også catering og take away til små og store anledninger.

TOYOTA ELVOLUSJONEN VÅRE LEVERINGSKLARE BILER

bZ4X TOURING

Norgesbil bZ4X Touring er klar for alle hverdager og helgeturer. Den helt nye stasjonsvogn-utgaven gir deg førsteklasses komfort, firehjulstrekk som takler krevende norske forhold. Med et enormt bagasjerom på 669 liter og teknologi tilpasset bilføreren.

Med opptil 591 km rekkevidde, opptil 380 hk og 1 500 kg hengervekt er det ingenting som står i veien for bZ4X Touring.

TOYOTA bZ4X

Nye bZ4X lader raskere og kjører lenger! bZ4X kommer med nytt design, bedre fremkommelighet og kraftigere ytelser. Den oppgraderte versjonen gir deg økt komfort, firehjulstrekk som takler norske forhold og et forbedret førermiljø med ny teknologi.

Med opptil 569 km rekkevidde og opptil 343 hk er det ingenting som står i veien for bZ4X.

Toyota Sørvest
FORUS - MARIERO - BRYNE

Forus:
Vestre Svanholmen 9
4313 Sandnes

Mariero:
Langflåtveien 35
4017 Stavanger

Bryne:
Eskervegen 1a
4341 Bryne

Kontakt:
post@sorvest.toyota.no
Telefonnr. 51 82 25 00

BUSTER

MENNESKENE ER PULSEN I VÅRT MEKANISKE VERKSTED

Nede i Harestadvika ligger Randaberg Group, en pulserende liten landsby, som i 80 år har drevet omfattende mekanisk produksjon og skapt verdier for samfunnet. Vi leverer skreddersydde løsninger med riktig kvalitet, til avtalt tid og med energiske, flinke mennesker i førersetet. Det er vi stolte av!

1946 - 2026

rgroup.no